

MINISTER SPRAW WZĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

z up. Jarosław 22.05.2018

AKCEPTUJĘ

(Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji)

SZEF OBRONY CYWILNEJ KRAJU

KOMENDA GŁÓWNA PAŃSTWOWEJ STRAŻY POŻARNEJ

SZEF
OBRONY CYWILNEJ KRAJU

Suski

Leszek SUSKI
ZATWIERDZAM

(Szef Obrony Cywilnej Kraju)

Ocena przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce za 2017 r.

Diagnoza stanu przygotowań organów i formacji obrony cywilnej,
Innych podmiotów, a także ludności, do realizacji zadań w warunkach
zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,
wraz z wnioskami

Opracowano:

w Biurze ds. Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej
Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej

2018

OCENA

przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce za 2017 r.

Diagnoza stanu przygotowań organów i formacji obrony cywilnej, innych podmiotów, a także ludności, do realizacji zadań w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny, wraz z wnioskami.

Sporządzona na podstawie:

§ 12 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 152, poz. 1599 z późn. zm.).

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	3
1. WSTĘP	4
2. REALIZACJA ZADAŃ OCHRONY LUDNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ.....	5
2.1. Inicjowanie aktów prawnych dotyczących obrony cywilnej.....	5
Kierunki doskonalenia i przekształceń ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce.....	6
2.2. Planowanie zadań obrony cywilnej	22
2.3. System wykrywania, ostrzegania i alarmowania.....	24
2.4. Budownictwo ochronne.....	29
2.5. Zaopatrzenie formacji obrony cywilnej.....	32
2.6. Baza magazynowa.....	35
2.7. Sprzęt obrony cywilnej	38
2.8. Punkty likwidacji skażeń	41
2.9. Ochrona ujęć i urządzeń wodnych.....	44
2.10. Szkolenia	47
2.9.1 Szkolenia w obszarze obrony cywilnej organizowane przez terenowe organy obrony cywilnej.....	47
2.9.2 Szkolenia realizowane na szczeblu centralnym w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej	53
2.9.3. Organizowanie i koordynowanie ćwiczeń w zakresie obrony cywilnej.....	59
2.10 Finansowanie zadań.....	62
2.11 Kontrola realizacji zadań obrony cywilnej prowadzona przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju.....	66
3 PODSUMOWANIE	68

1. WSTĘP

Ocena przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce za 2017 r. zrealizowana została zgodnie z § 12 ust. 1 pkt. 4 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa i przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2004 r. Nr 152, poz. 1599 z późn. zm.) i stanowi ona kontynuację informacji przygotowanej corocznie przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju w latach 2009 - 2016. Treść dokumentu obejmuje diagnozę stanu przygotowania organów i formacji obrony cywilnej, innych podmiotów, a także ludności, do realizacji zadań w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa i w czasie wojny, wraz z wnioskami. W ramach planowania obronnego przeprowadzane są okresowe przeglądy obronne, które obejmują m.in. przedmiotową ocenę. Dokument sporządzony przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju jest corocznie przedkładany do akceptacji ministra właściwego do spraw wewnętrznych. Ponadto w latach parzystych ocena zostaje przedłożona Radzie Ministrów, a w latach nieparzystych Ministrowi Obrony Narodowej (który wykorzystuje ją w procesie opracowania raportu o stanie obronności Rzeczypospolitej Polskiej). Szef Obrony Cywilnej Kraju jest zobligowany do przedstawienia powyższej oceny do 31 maja.

Ocena przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce za 2017 r. została opracowana na podstawie informacji przekazanych przez Szefów Obrony Cywilnej Województw. Obejmuje ona zagadnienia z zakresu: systemu wykrywania, ostrzegania i alarmowania, budownictwa ochronnego, wyposażenia, bazy magazynowej, sprzętu obrony cywilnej, punktów do likwidacji skażeń, planowania, ochrony ujęć i urządzeń wodnych, finansowania zadań, szkoleń oraz sprawowania nadzoru nad realizacją zadań obrony cywilnej.

2. REALIZACJA ZADAŃ OCHRONY LUDNOŚCI I OBRONY CYWILNEJ

2.1. Inicjowanie aktów prawnych dotyczących obrony cywilnej

Diagnoza stanu Obrony Cywilnej w Polsce

Mając na uwadze genezę obrony cywilnej oraz rolę, jaką powinna pełnić w systemie obronnym państwa, wydaje się niezbędne, by regulacje ją normujące były zawarte w aktach prawnych o najwyższej randze.

Trwający od wielu lat proces legislacyjny spowodował, że brakuje dziś optymalnych regulacji określających w spójny sposób zadania, organizację i zasady funkcjonowania obrony cywilnej. Nie jest nawet doprecyzowane czy obrona cywilna to organizacja czy jedynie zakres zadań realizowanych przez wyznaczone struktury państwa. Taki stan rzeczy trwa od ponad dwudziestu pięciu lat, czyli od momentu zainicjowania w Polsce transformacji ustrojowej, która w przypadku reformy obrony cywilnej do chwili obecnej nie została zakończona.

Z dokonanych w ramach ochrony ludności i obrony cywilnej *ocen faktycznego stanu*¹ przygotowania państwa do zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom wynika potrzeba stworzenia jednolitych przepisów prawnych, w jasny sposób określających kompetencje władz, obowiązki obywateli oraz sposoby zwiększania świadomości społeczeństwa w zakresie ochrony ludności. Istnieje potrzeba czytelnego określenia zadań ochrony ludności w kontekście obowiązujących ustaw: o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, o samorządzie gminy, o samorządzie powiatowym, o zarządzaniu kryzysowym, zagospodarowaniu przestrzennym oraz o stanie klęski żywiołowej itp..

Warto w tym miejscu zauważyć, że w przypadku obrony cywilnej istotnym źródłem problemów o charakterze formalno-prawnym był fakt, iż wiele aktów normujących jej zasadnicze kwestie w dniu 4 lipca 2004 roku przestało obowiązywać w wyniku uchylecia *art. 140 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP*. Stanowił on bowiem podstawę do wydania przez Radę Ministrów rozporządzeń, regulujących problematykę obrony cywilnej.

Innym aktem prawnym regulującym problematykę obrony cywilnej kraju jest rozporządzenie *RM w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin* z dnia 25 czerwca 2002 roku. Należy zauważyć, że prezentowane rozporządzenie nie do końca spełnia swoją rolę, bowiem określając zadania obrony cywilnej nie precyzuje kto i w jakim zakresie odpowiada za ich realizację. Ponadto, nie do wszystkich zadań wynikających z *Protokołów dodatkowych do*

¹ Do obecnej chwili na szczeblu Szefa Obrony Cywilnej Kraju powstały oceny stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce za lata 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016

Konwencji genewskich z 12 sierpnia 1949 r., (protokół I) wskazuje podmiot odpowiedzialny za ich wykonanie.

Mając na uwadze obecne uwarunkowania prawne w obszarze obrony cywilnej można jednoznacznie stwierdzić, że są one w dużej mierze niewystarczające.

W celu funkcjonalnego i ekonomicznego uporządkowania kwestii realizacji zadań obrony cywilnej Szef OCK z udziałem urzędów wojewódzkich, powiatowych, gminnych, Sztabu Generalnego Wojska Polskiego MON, Komend wojewódzkich, miejskich i szkół Państwowej Straży Pożarnej opracował w 2016 r. projekt ustawy o *ochronie ludności i obronie cywilnej*² w którym zostały zawarte kierunki doskonalenia i przekształceń ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce.

W swoich zapisach projekt ustawy jest zgodny z zawartymi w „Strategii na rzecz odpowiedzialnego rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”³ kierunkami interwencji w obszarze „zwiększenia skuteczności mechanizmów koordynacji kierowania bezpieczeństwem narodowym, w tym obroną państwa”.

Kierunki doskonalenia i przekształceń ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce

Kierunki doskonalenia i przekształceń ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce zawarte w opracowanej przez Szefa OCK ustawie oparto na następujących podstawowych zasadach:

- 1) troska o obywateli oraz osoby przebywające na terytorium RP jest obowiązkiem Państwa,
- 2) powinnością obywateli jest dbanie o własne bezpieczeństwo,
- 3) szczegółową odpowiedzialność organów władzy publicznej regulowana jest przez właściwe przepisy prawne i wynika z kompetencji tych organów,
- 4) szeroko dostępna wiedza w zakresie bezpieczeństwa stanowi skuteczny sposób powszechności ochrony ludności,
- 5) organem sprawującym nadzór nad ochroną ludności w kraju jest Prezes Rady Ministrów, w imieniu którego działa minister właściwy do spraw wewnętrznych,
- 6) organizacja ochrony ludności w sytuacjach kryzysowych realizowana jest w oparciu o regulacje prawne zawarte w ustawie z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. z 2013 r. poz. 1166, z późn. zm.),
- 7) organizacja ochrony ludności w czasie wojny realizowana będzie jak w czasie pokoju z wypełnieniem postanowień Protokołu Dodatkowego I do Konwencji Genewskich,
- 8) zachowana zostaje ciągłość w zakresie dotychczasowych uregulowań prawnych obrony cywilnej zawartej w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP

² Projekt znajduje się na stronie internetowej Obrony Cywilnej Kraju link: http://www.ock.gov.pl/prawo/projekty_aktow_prawnych

³ Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r.

- usuwając z niej niezbędne artykuły a pozostawiając te, które w szczególności odnoszą się do obronności. Artykuły dotyczące obrony cywilnej zostają przeniesione do ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej,
- 9) regulacje powinny wzmocnić odporność administracji szczebla gminy i powiatu na kryzysy dzięki integracji struktur i systemów ratowniczych państwa na bazie Programów Ochrony Ludności oraz dzięki likwidacji barier administracyjnych co pozwoli na wzmacnianie przez powiat i województwo potencjału gmin.
 - 10) ustawa wzmacnia organizacyjno - prawne możliwości wspierania UE w ramach Europejskiego Mechanizmu Ochrony Ludności,
 - 11) stworzenie skutecznych mechanizmów współpracy międzynarodowej powinno zapewnić integrację podmiotów ochrony ludności, szczególnie z krajów UE,
 - 12) systemy informowania, alarmowania i ostrzegania powinny być znane całemu społeczeństwu,
 - 13) konieczności zwiększania aktywności społecznej m.in. poprzez wzmocnienie organizacji pozarządowych, humanitarnych, wolontariatu, pomocy społecznej w ich statutowej działalności,
 - 14) zorganizowanego przygotowania działań w sferze ochrony ludności i obrony cywilnej pozwalających na usystematyzowanie i prawną regulację planów funkcjonujących w obszarze ochrony ludności, które w ustawie powiązано z Programami Doskonalenia Obrony Cywilnej opracowywanymi w oparciu o ustawę o powszechnym obowiązku obrony RP oraz z Programami Ochrony Ludności zaproponowanymi w projektowanej regulacji stanowiącymi narzędzie dla administracji mające na celu poprawę skuteczności i poziomu ochrony ludności.

Od wielu lat pojawia się pojęcie „ochrona ludności” jako całkiem nowe pojęcie, bo obejmujące swym znaczeniem znacznie szerszy zakres dotyczący zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom w każdym czasie i warunkach. Opracowany przez Szefa OCK projekt ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej konsumując to pojęcie jest ważnym krokiem w kierunku zapewnienia bezpieczeństwa w obliczu współczesnych zagrożeń, zarówno w warunkach pokojowych, jak i w trakcie wojny. Ustawa w sposób systemowy uzupełnia i porządkuje działania, mające na celu przygotowanie podmiotów ochrony ludności do reagowania w czasie pokoju, stanu wojennego i wojny.

Potrzeba i cele działań doskonalących zawartych w projekcie ustawy regulującej obszar ochrony ludności (w tym obrony cywilnej)

Celem przekształceń zawartych w projektowanej regulacji jest podniesienie poziomu ochrony ludności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz przygotowanie do realizacji zadań obrony cywilnej w czasie stanu wojennego i w czasie wojny.

Przewidziane w regulacji rozwiązania mają służyć:

- zapewnieniu najwyższym organom władzy państwowej, organom administracji publicznej ciągłości kierowania bezpieczeństwem narodowym, w tym obroną państwa w warunkach zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny,
- zwiększeniu potencjału państwa do zapewnienia bezpieczeństwa swoim obywatelom i innym osobom przebywającym na terytorium RP,
- wzmocnieniu zdolności struktur obrony cywilnej do ochrony ludności cywilnej przed niebezpieczeństwami, wynikającymi z działań zbrojnych lub klęsk żywiołowych oraz przewyższania ich bezpośrednich następstw.

Tym samym wpisują się w budowę i doskonalenie funkcjonowania zintegrowanego systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym dzięki dookreśleniu roli i zadań najwyższych organów władzy państwowej i instytucji państwowych oraz usprawnieniu ich koordynacji w definicyjnym obszarze ochrony ludności.

W ustawie przyjęto funkcjonalność i zdroworozsądkowe gospodarowanie środkami finansowymi jako podstawowe cele rozwoju ochrony ludności i obrony cywilnej. Świadczą o tym:

- programy ochrony ludności,
- przełamanie barier podziału administracyjnego,
- możliwość wspierania gmin przez powiat i województwo – poprzez umożliwienie nieodpłatnego przekazywania przez województwa i powiaty do gmin sprzętu i środków finansowych na jego utrzymanie,
- tworzenie organizacji i formacji obrony cywilnej na bazie podmiotów już funkcjonujących w czasie pokoju zamiast tworzenia nowych struktur,
- budowanie mechanizmów reagowania na zagrożenia z wykluczeniem barier podziału administracyjnego kraju.

Zaprojektowane w ustawie kierunki zmian mają na celu stworzenie odpowiednich ram dla zapewnienia warunków niezbędnych dla ochrony życia i zdrowia ludzi oraz podstawowych warunków przetrwania, współpracy i współdziałania systemów, organów, służb i innych podmiotów wykonujących zadania ochrony ludności, usprawnienie koordynowania przyjmowania i udzielania pomocy humanitarnej oraz zapewnienie odpowiednich zasobów. Projekt ustawy kładzie duży nacisk na kształtowanie świadomości społeczeństwa oraz promowanie odpowiednich zachowań w obliczu zagrożenia w celu zwiększenia bezpieczeństwa obywateli oraz zmniejszenia bezpośrednich skutków zagrożeń.

Zaproponowane kierunki zmian spowodują zwiększenie odporności organów ochrony ludności szczebla wojewódzkiego, powiatowego i gminnego na kryzysy związane z nieadekwatnością posiadanych sił i środków do reagowania na zagrożenia.

Utworzenie Centralnej Bazy Magazynowej, której zasoby będą dostępne na każdym szczeblu administracji publicznej będzie wsparciem dla władz lokalnych i służb ratowniczych

podczas prowadzenia działań w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej. Tworzenie Programów Ochrony Ludności spowoduje powstanie zasobów ochrony ludności odpowiednich do reagowania na zagrożenia wynikające z analizy zagrożeń na terenie danej aglomeracji. Ponadto dzięki tworzeniu struktur ponadgminnych do reagowania na zagrożenia, skorelowanie tych struktur z tworzeniem zasobów na szczeblu gminy i powiatu, z ich dysponowaniem w ramach danej aglomeracji osiągniemy poziom ekonomicznego konsensusu w zakresie wydatkowanych środków na bezpieczeństwo.

Definicja ochrony ludności

W rozwiązaniach zawartych w przedmiotowej ustawie, ochronę ludności pojmuje się jako zespół działań podejmowanych przez właściwe organy władzy publicznej, podmioty ratownicze i komponent humanitarny jak i pojedynczych obywateli, które zmierzają do zapewnienia bezpieczeństwa całemu społeczeństwu. Działania te powinny zminimalizować skutki zdarzeń zagrażających życiu i zdrowiu obywateli, ich mieniu i środowisku naturalnemu.

Definiując pojęcie ochrony ludności wskazuje się w ustawie na obronę cywilną jako przygotowanie i realizację zadań ochrony ludności po wprowadzeniu stanu wojennego i w czasie wojny określonych ustawą o powszechnym obowiązku obrony RP, a także rozszerza się ją na ochronę ludności w stanach kryzysowych realizowaną w oparciu o regulacje prawne zawarte w ustawie z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym.

Takie zdefiniowanie ochrony ludności jako szerokiego spektrum działań na rzecz ochrony obywateli w sytuacjach zagrożeń występujących:

- 1) w sytuacjach codziennych, standardowych funkcjonowania państwa (służby, podmioty ochrony ludności, działania odpowiedzialnych organów, itp.),
- 2) w stanach zagrożenia państwa tj. w stanie wojennym lub w czasie wojny jako obrona cywilna,
- 3) w sytuacjach kryzysowych określonych regulacjami prawnymi ustawy o zarządzaniu kryzysowym,

pozwala na bardzo zrozumiałe przez: wszystkie organy właściwe w tych sprawach, podmioty realizujące zadania ochrony ludności, uczestników życia publicznego, zwykłych obywateli - określenie ich odpowiedzialności i kompetencji.

W ramach porządkowania prawa w celu likwidacji rozbieżności interpretacyjnych zaproponowano następującą definicję obrony cywilnej:

„obrona cywilna – rozumie się przez to realizację w czasie stanu wojennego lub w czasie wojny zadań o których mowa w art. 61 lit. (a) pierwszego protokołu dodatkowego do Konwencji genewskich z dnia 12 sierpnia 1949 r. dotyczącego ochrony ofiar międzynarodowych konfliktów zbrojnych sporządzonego w Genewie dnia 8 czerwca 1977 roku, jak również zespół przedsięwzięć organizacyjno-planistycznych podejmowanych w czasie pokoju w celu przygotowania Państwa do realizacji tych zadań.”

Oznacza to, że w czasie pokoju zadania w obszarze ochrony ludności (w tym zarządzania kryzysowego) będą realizowały wyłącznie podmioty ochrony ludności, natomiast w czasie wojny te podmioty zostaną przekształcone w organizacje i formacje obrony cywilnej – co jest zgodne z prawnymi uregulowaniami międzynarodowymi przyjętymi przez Polskę. Zaproponowane rozwiązanie pozwala na uporządkowanie tej problematyki w polskim systemie prawnym wiążąc wszystkie istniejące dotychczasowe regulacje prawne z zakresu szeroko rozumianej ochrony ludności.

Projekt ustawy w celu uporządkowania istniejącego stanu prawnego wprowadza również definicje ochrony ludności, obrony cywilnej, zasobów ochrony ludności, zagrożenia oraz pomocy humanitarnej, itp.

Ochrona ludności – struktury

Kierunki udoskonaleń przygotowane przez Szefa OCK nie tworzą żadnych nowych struktur, lecz wskazują aktualnie funkcjonujące struktury i organizacje ochrony ludności, na których będzie oparte funkcjonowanie ochrony ludności i obrony cywilnej. Określają one odpowiedzialność organów rządowych i samorządowych a ponadto służb, inspekcji i straży oraz innych podmiotów mających w zakresie swoich kompetencji zadania związane z ochroną ludności. Wszystkie te podmioty określone w projekcie ustawy oraz w innych przepisach prawa, ustawa określa jako podmioty ochrony ludności a organy właściwe w sprawach ochrony ludności jako organy ochrony ludności.

Struktura realizacji zadań z zakresu obrony cywilnej opiera się na administracyjnym podziale terytorialnym kraju, gdzie wójtowie, starostowie i wojewodowie są szefami ochrony ludności i obrony cywilnej na swoim terenie. Na szczeblu centralnym istnieje organ podległy Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji – Szef Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Kraju. Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi właściwymi do wykonywania zadań obrony cywilnej są organizacje i formacje obrony cywilnej.

Opracowana regulacja prawna jest aktem porządkującym i integrującym wszelkie regulacje prawne w tej dziedzinie. Nie ingeruje natomiast w pragmatykę i kompetencje podmiotów realizujących zadania ochrony ludności określonych odrębnymi ustawami.

Zatem, proponowana regulacja, w oparciu o istniejące struktury (instytucje, służby, inspekcje, straże, organizacje pozarządowe itp.), zwiększa potencjał ochrony ludności i obrony cywilnej państwa. Zwiększenie tego potencjału następuje między innymi poprzez:

- wskazanie podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań ochrony ludności i obrony cywilnej,
- opisanie zadań ochrony ludności i obrony cywilnej,
- określenie mechanizmów przekształcania się ochrony ludności w obronę cywilną,
- określenie sposobu wzmacniania materialnego potencjału ochrony ludności (zasoby, centralna baza magazynowa),
- zwiększenie społecznego zaangażowania w ochronę ludności (organizacje pozarządowe, samoochrona),

- umożliwienie wzajemnego wsparcia organów i podmiotów ochrony ludności,
- zwiększenie świadomości zagrożeń i społecznej odporności na sytuacje kryzysowe poprzez działania optymalizacyjne, informacyjne i edukację.

Edukacja

Priorytetowym elementem ochrony ludności w przygotowanych kierunkach zmian jest urzędnik dobrze przygotowany do realizacji zadań z zakresu bezpieczeństwa na każdym szczeblu administracji państwowej, któremu należy umożliwić zdobycie wiedzy i umiejętności w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej. Drugim istotnym elementem ochrony ludności w projektowanej ustawie jest dobrze przygotowany i poinformowany obywatel, któremu należy umożliwić zdobycie wiedzy i umiejętności na temat zachowania się w sytuacjach zagrożenia jego życia bądź zdrowia, a także w zakresie ich zapobiegania, określając jego prawa i powinności.

W ustawie podjęto systemowy krok w celu optymalnego unormowania kwestii szkoleń urzędników realizujących zadania z zakresu bezpieczeństwa na szczeblu rządowym i samorządowym.

Ponadto w ramach zwiększania świadomości społeczeństwa projekt ustawy przewiduje promocję edukacji i szkoleń w zakresie zasad bezpiecznego zachowania się w sytuacjach codziennych i w sytuacjach zagrożeń, wiedzy o zagrożeniach, sposobów zapobiegania zagrożeniom, zasad zachowania się w przypadku ich powstania oraz zasad udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym. Z drugiej strony informowanie ludności o możliwości wystąpienia zagrożeń staje się obowiązkiem odpowiednich organów administracji publicznej.

Mając na uwadze powyższe kwestie edukacyjne oraz nieuporządkowany obszar nadzoru nad treściami szkoleń z zakresu ochrony ludności, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego w RP w ramach projektu ustawy powstanie Krajowego Centrum Szkolenia Ochrony Ludności które będzie miało charakter ośrodka rządowego.

Krajowe Centrum Szkolenia Ochrony Ludności

Zapewnienie powszechności edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony ludności, jako jedno z podstawowych zadań w tym obszarze, jest obowiązkiem właściwych w tym zakresie organów państwa i stanowi podstawę jego przygotowania do radzenia sobie w sytuacjach zagrożeń.

Osiągnięcie właściwego przygotowania, które w głównej mierze zależy od poziomu edukacji organów państwowych oraz ludności cywilnej, wymaga zainicjowania i wprowadzenia nowego standardu w systemie szkolenia, który zagwarantuje przekazywanie wiedzy na najwyższym poziomie. Utworzenie Krajowego Centrum Szkolenia Ochrony Ludności, które z założenia będzie centralnym ośrodkiem stanowiącym trzon systemu szkolenia, pozwoli sprawować nadzór nad właściwym przebiegiem procesu kształcenia i szkolenia w obszarze ochrony ludności w kraju, zapewni ujednoczenie istniejącej wiedzy

i zagwarantuje właściwe przygotowanie merytoryczne oraz doskonalenie zawodowe osób zajmujących się tą problematyką.

Misją Centrum w głównej mierze będzie, zapewnienie właściwego przygotowania kadry urzędników zatrudnionych w strukturach administracji rządowej i samorządowej, systemie oświaty, przedsiębiorstwach oraz organizacjach społecznych. Dobrze wyszkolona kadra dydaktyczna stanowić będzie wartość dodaną do obszaru bezpieczeństwa publicznego kraju. Stanowić będzie również o jednolitości działania całego kraju przekładając się na optymalizację ciągłości działania całego państwa w obliczu największych kryzysów w tym stanu wojennego i wojny.

Programy ochrony ludności

Kolejnym kierunkiem udoskonaleń będzie tworzenie programów ochrony ludności na poziomie gminy, powiatu i województwa. Przedmiotowe programy pozwolą na optymalne i ekonomiczne przygotowanie zadań z zakresu ochrony ludności od najniższego szczebla tj. od samorządu gminnego.

Na bazie analizy zagrożeń podejmowane będą działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa na obszarze danej aglomeracji. Zakłada się że jeżeli z analizy zagrożeń będzie wynikała konieczność podjęcia danych działań wówczas będzie możliwość uzyskania ich wsparcia ze szczebla powiatu i województwa zarówno w zakresie sprzętowym jak i finansowym. Aglomeracyjne zbudowanie struktury reagowania na zagrożenia da możliwość wspólnego podejmowania działań usprawniających bezpieczeństwo – tak jak się to dzieje w obecnej chwili na przykładzie koordynowanego przez Komendę Miejską i Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej „Programu poprawy funkcjonowania systemu przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej”.

Opracowując kierunki zmian które Szef OCK zawarł w projekcie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej wykorzystano rozwiązania wypracowane w ramach budowy powyższego „Programu poprawy ...” jako „dobrą praktykę”.

Sporządzenie programów kształtowanych przez pryzmat rzeczywistych zagrożeń od poziomu gminy poprzez powiat i województwo pozwoli na spójną realizację zadań w zakresie ochrony ludności, w tym usuwania skutków zdarzeń nadzwyczajnych. Duże potrzeby finansowe w zakresie poprawy systemu ochrony ludności oraz w zakresie przygotowania się do usuwania skutków zdarzeń nadzwyczajnych, uświadamiają, że poprawa sytuacji nie jest możliwa w krótkim czasie i wymaga najczęściej wieloletnich działań w tym dużych nakładów finansowych, które należy rozłożyć w czasie. Podejście zaproponowane w „Programie poprawy funkcjonowania systemu przeciwdziałania i ograniczania skutków występowania zjawisk ekstremalnych na obszarze Aglomeracji Opolskiej” rozwiązuje te kwestie w sposób praktyczny i funkcjonalny z optymalnym wykorzystaniem posiadanych środków finansowych.

Rozwiązania przygotowane w projekcie ustawy dadzą możliwość sporządzania programów bez ograniczeń podziału administracyjnego kraju np.:

- powiatowych na podstawie zawartych porozumień z gminami, wtedy opracowywany jest jeden program dla całego powiatu bez konieczności sporządzania programów gminnych,
- międzygminnych w ramach porozumień pomiędzy wieloma gminami (np. jak w przypadku Aglomeracji Opolskiej), w takim przypadku wspólny program opracowują wszyscy partnerzy i jest on koordynowany na szczeblu powiatowym,
- pomiędzy powiatami, w takim przypadku wspólny program opracowują wszyscy partnerzy i jest on koordynowany na szczeblu ponadpowiatowym np. przez związek powiatów.

W celu opracowania programów w sposób jednolity zostaną opracowane wytyczne określające sposób sporządzania programów. Programy ochrony ludności w sposób ekonomicznie uzasadniony będą ukształtowane na podstawie analizy zagrożeń na danym obszarze. Kształt przedmiotowych programów w połączeniu z możliwością korzystania z Centralnej Bazy Magazynowej znacząco zwiększy odporność administracji publicznej na sytuacje wykraczające poza możliwości gmin czy powiatów w czasie pokoju i wojny.

Obrona cywilna

Proponowane w projekcie ustawy zmiany nie tworzą żadnych nowych struktur, lecz wskazują i korelują już funkcjonujące struktury i organizacje. Należy zauważyć, że część zadań wymienionych w projekcie jest już realizowana na bazie innych ustaw pragmatycznych, więc nie ma potrzeby ingerowania w nie, aby nie tworzyć sporów kompetencyjnych.

Podmioty ochrony ludności podlegać będą szczególnym zasadom funkcjonowania w przypadku ogłoszenia mobilizacji i zostaną przekształcone w obronę cywilną czasu wojny, czyli w organizacje i formacje obrony cywilnej.

Obrona cywilna w czasie pokoju stanowić będzie jedynie zespół przedsięwzięć organizacyjno-planistycznych zapewniających sprawne przygotowanie państwa (w tym wszystkich właściwych organów i podmiotów) do realizacji zadań obrony cywilnej w czasie stanu wojennego i wojny. Stanowić to będzie o takim zabezpieczeniu osób i sprzętu z podmiotów ochrony ludności, aby w czasie stanu wojennego i wojny te podmioty nadal realizowały te same zadania w wymiarze niezbędnym do zabezpieczenia przetrwania ludności cywilnej.

Przekształcanie ochrony ludności w obronę cywilną

Na wypadek wystąpienia szczególnych okoliczności wymagających wprowadzenia jednego ze stanów nadzwyczajnych, projekt przewiduje szczególną rolę i sposób funkcjonowania podmiotów ochrony ludności. W przypadku ogłoszenia mobilizacji, po wprowadzeniu stanu wojennego i w czasie wojny, podmioty ochrony ludności staną się formacjami i organizacjami obrony cywilnej. W tym celu projekt ustawy reguluje zasady przekształcania podmiotów ochrony ludności w organizacje i formacje obrony cywilnej oraz ich funkcjonowanie w warunkach wojennych. Tym samym projekt ustawy usuwa niejasności

w dotychczasowym działaniu obrony cywilnej i zapewnia przystosowanie jej zadań do współczesnych zagrożeń.

Projekt jest kompatybilny z rozwiązaniami w tym zakresie zawartymi w ustawie o powszechnym obowiązku obrony RP, w której znajdują się zapisy dotyczące realizacji zadań obrony cywilnej w zakresie: obowiązków obywateli w zakresie obrony cywilnej, służby w obronie cywilnej, organizacji przysposobienia obronnego młodzieży szkolnej i studentów oraz powszechnej samoobrony ludności.

Mechanizm wsparcia

Podstawową trudnością w kompleksowej realizacji przez samorządy działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa jest ich źle pojmowana niezależność doprowadzająca do paradoksalnych sytuacji, gdy samorząd powiatowy nawet chcąc udzielić pomocy swoim mieszkańcom, nie może tego uczynić jeśli zadanie z tym związane jest zadaniem własnym samorządu gminnego. Ograniczenia tego nie przełamuje nawet fakt wyczerpania możliwości działania samorządu gminnego w sytuacji szczególnie dotkliwych zagrożeń i ich skutków. Aby zlikwidować tę sytuację, proponowane kierunki zmian przewidują możliwość wspólnej realizacji zadań z zakresu ochrony ludności, w oparciu o zawarte porozumienia (zakres tych porozumień pozostawia się do decyzji samorządów terytorialnych). Ponadto proponowana regulacja tworzy możliwość wspierania gmin i powiatów (podmiotów ochrony ludności) przez wojewodę, zarząd województwa i starostę. Przedmiotowe możliwości wspierania są ściśle skorelowane z programami ochrony ludności, których funkcjonalności dają taką możliwość. Tym samym organy objęte programami ochrony ludności będą mogły skorzystać z narzędzi wsparcia rzeczowo-finansowego zaprojektowanego w niniejszej ustawie, gdyż stanowić to będzie gwarancje optymalnego wykorzystania uzyskanego wsparcia tylko i wyłącznie na zapobieganie zagrożeniom określonym w analizie zagrożeń na terenie danej aglomeracji.

Budowle ochronne

W przyjętych kierunkach zmian sprecyzowano obowiązki odpowiednich podmiotów w dziedzinie zapewnienia schronienia dla ludności i zabezpieczenia mienia w sytuacji zagrożenia, w szczególności wskazując na niezbędne przedsięwzięcia w ramach odpowiedniego wykorzystania i adaptowania budowli oraz pozyskania środków transportu potrzebnych do ewakuacji. Przyjęto przy tym zasadę, że to właśnie poszczególne samorządy w oparciu o analizę zagrożeń będą decydować o metodzie ochrony ludności przez skutkami zagrożeń, a zatem też o ilości i rodzaju budowli ochronnych.

Projekt zawiera delegację dla Rady Ministrów, która określi zasady i warunki techniczne funkcjonowania budowli ochronnych.

Zapis ten likwiduje lukę prawną polegającą na tym, że istnieje obowiązek planowania budowli ochronnych, ale nie ma organu, który by określał czy i w jakiej ilości takie budowle są niezbędne.

W ustawie zaprojektowano mechanizmy możliwe do wykorzystania przez administrację rządową w celu kształtowania ochrony ludności na terenie całego kraju poprzez wpływ organów ochrony ludności na treść planów zagospodarowania przestrzennego. Przedmiotowe mechanizmy możliwe są do wykorzystywania w czasie pokoju w taki sposób i w takim czasie, aby w sytuacji powolnego narastania zagrożenia militarnego przygotować odpowiedni zasób budownictwa ochronnego.

Tym samym nie nakłada się na żaden organ obowiązkowego i kosztownego tworzenia budowli ochronnych pozostawiając podstawowym organom ochrony ludności (wójtowi, staroście, wojewodzie i Prezesowi Rady Ministrów) uprawnienia do wprowadzenia obowiązku tworzenia tych budowli na podległych obszarach według ich decyzji.

Ochrona Znak Obrony Cywilnej. Dokumenty personalne OC

W wyniku przyjęcia projektowanych zmian po raz pierwszy w polskim ustawodawstwie pojawi się prawna ochrona znaku i nazwy „Obrona Cywilna”. Obowiązek ochrony wynikający z prawa międzynarodowego do tej pory nie był realizowany. Art. 66 ust. 8 *I Protokołu dodatkowego z 1977 r. do konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 1949 roku* nakłada na państwa strony protokołu obowiązek „poczynienia niezbędnych kroków w celu ustanowienia kontroli używania międzynarodowego znaku rozpoznawczego obrony cywilnej oraz w celu zapobieżenia jego nadużywaniu i karania za nadużywanie”. Projektowana ustawa, w celu wykonania tego zobowiązania, wprowadza ochronę znaku obrony cywilnej na wzór ochrony ustanowionej w ustawie z dnia 16 listopada 1964 r. o Polskim Czerwonym Krzyżu (Dz. U. Nr 41, poz. 276) dla znaku czerwonego krzyża.

W ustawie przewidziano regulacje dotyczące:

- szczegółowych zasad ochrony znaku obrony cywilnej,
- prawa używania nazwy „Obrona Cywilna” i znaku rozpoznawczego obrony cywilnej w czasie pokoju i w czasie konfliktów zbrojnych,
- sposobu umieszczania i używania znaku obrony cywilnej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i poza granicami państwa,
- wzór karty tożsamości personelu obrony cywilnej,
- zasady i tryb wydawania karty tożsamości personelu obrony cywilnej,
- konsekwencji karnych za bezprawne używanie nazwy i znaku rozpoznawczego obrony cywilnej.

Zasoby ochrony ludności – Centralna Baza Magazynowa (CBM)

Regulacja określi możliwości wykorzystania zasobów miejscowych, regionalnych i na szczeblu centralnym w zakresie sprzętu, technicznych środków materiałowych niezbędnych do realizacji zadań związanych z ochroną ludności. Planowane rozwiązania prawne i organizacyjne umożliwiają wielu podmiotom gromadzenie, przechowywanie i pozyskiwanie sprzętu na sytuacje zagrożenia. Przykładem mogą być tworzone na każdym szczeblu magazyny przeciwpowodziowe, w których zgromadzony sprzęt może być wykorzystany do ochrony

ludności nie tylko w sytuacji zagrożenia powodziowego (np. agregaty prądotwórcze, sprzęt budowlany).

Planowane utworzenie trzech centrów logistycznych z niezbędnym sprzętem ma pozwolić na elastyczne i dopasowane do skali zagrożenia, gospodarowanie zasobami ochrony ludności. Zasoby te będą wykorzystywane na terenie całego kraju, ułatwiając prowadzenie akcji ratowniczych i przyczyniając się do zmniejszenia strat spowodowanych skutkami zagrożeń. Sposób dysponowania zasobów tych baz spowoduje zwiększenie odporności organów ochrony ludności szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego na skutki zdarzeń w przypadku nieadekwatności posiadanych sił i środków do reagowania na dane zagrożenia.

Istotną cechą projektowanego rozwiązania jest stworzenie centrum logistycznego funkcjonującego 24 godziny na dobę 7 dni w tygodniu, które będzie uruchamiane również podczas organizowania międzynarodowych akcji pomocy humanitarnej czy akcji pomocy ratowniczej. Zaplanowana lokalizacja baz w pobliżu węzłów komunikacyjnych, lotnisk oraz sposób zarządzania, dostęp do zasobów on-line, a także zaprojektowanie lądowisk dla śmigłowców daje gwarancję mobilności i natychmiastowego wsparcia zarówno na terenie kraju jak i za granicą. Proponuje się, aby Centralna Baza Magazynowa powstała w ramach Obrony Cywilnej i finansowana była z budżetu Szefa Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Kraju. Zarządzanie zasobami CBM, procedury uruchamiania bazy opracowane byłyby w porozumieniu z Centrami Zarządzania Kryzysowego Wojewodów, Ministerstwem Spraw Zagranicznych, organizacjami pozarządowymi oraz Rządowym Centrum Bezpieczeństwa. W pierwszym etapie zostaną utworzone trzy centra logistyczne w oparciu o szkoły Państwowej Straży Pożarnej w Bydgoszczy, Częstochowie oraz Krakowie. Zarządzanie/administrowanie centrami realizowane byłoby zasobami ludzkimi dyslokowanymi w wyżej wymienionych szkołach. Zakłada się, że czas niezbędnej pomocy nie może być dłuższy niż 6 godzin od czasu zadysponowania.

Ustawa nie likwiduje żadnego z obecnie funkcjonujących elementów gospodarki magazynowej na potrzeby ludności a jedynie uzupełnia je o elementy, które na bazie wieloletnich doświadczeń powodowały problemy ratowniczo-pomocowe na szczeblu centralnym, powiatowym i gminnym (w tym w zakresie międzynarodowej pomocy humanitarnej).

Planowanie

W ramach usystematyzowania kwestii związanych z planowaniem w obronie cywilnej ustawa uszczegóławia kwestie związane Planem Obrony Cywilnej Państwa.

Zgodnie z obecnie obowiązującym prawem nie ma w Polsce organu, na którym spoczywałby obowiązek opracowywania Planu Obrony Cywilnej Państwa. Brak jest również regulacji dotyczących kształtu przedmiotowego planu. W obecnej chwili jedynie odpowiedni przepis w *rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów*

i gmin mówi, że Szef OCK ma obowiązek uzgadniania projektu planu obrony cywilnej państwa z Ministrem Obrony Narodowej oraz innymi ministrami.

Przedmiotowe rozporządzenie nie nakłada na Szefa Obrony Cywilnej Kraju obowiązku przygotowania projektu Planu Obrony Cywilnej Państwa. W związku z brakiem przepisu, który nakładałby taki obowiązek na jakikolwiek organ w kraju Szef Obrony Cywilnej Kraju uznając za bardzo ważne dla bezpieczeństwa państwa opracowanie przedmiotowego planu, w niniejszej ustawie zaproponował rozwiązanie tego problemu. Przedmiotowy plan stanowił będzie zbiór informacji na temat funkcjonowania ministerstw i urzędów centralnych i innych podmiotów ważnych w zakresie bezpieczeństwa niemilitarnego po wprowadzeniu stanu wojennego i w czasie wojny. Obowiązek opracowania planu będzie spoczywał na Prezesie Rady Ministrów w imieniu którego plan będzie mógł opracować Szef Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Kraju.

Biorąc pod uwagę kształt zaprojektowanego w ustawie Planu Obrony Cywilnej Państwa (na czas wojny) który przewiduje, że wszystkie ministerstwa i urzędy centralne oraz urzędy wojewódzkie muszą zachować ciągłość działania w zakresie realizacji zadań ochrony ludności, niezbędnych do przetrwania ludności cywilnej stwierdza się, że jedynym organem w Polsce posiadającym odpowiednie przełożenie nadzorcze na wymienione organy jest Prezes Rady Ministrów. Tym samym obowiązek ten musi na nim spoczywać, ponieważ nie będzie możliwe żeby Szef Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej, który podlegał będzie ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych zobligował wymienione organy do przekazania odpowiedniego zasobu informacji niezbędnego do stworzenia niniejszego planu.

Pozostałe kwestie planowania związane z: planami obrony cywilnej (na szczeblu województwa, powiatu i gminy), programami doskonalenia obrony cywilnej, planami ochrony dóbr kultury, planami ewakuacji ludności zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia pozostaną bez znaczących zmian w stosunku do obecnego stanu. W związku z faktem, że obecnie obowiązujące plany w zakresie obrony cywilnej są aktualne i opracowywane są na bazie wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju w ustawie przedmiotowe wytyczne będą po nowelizacji przemianowane na rozporządzenia wykonawcze. Tym samym należy stwierdzić, że niniejsza ustawa nie wprowadza żadnego nowego planu a jedynie porządkuje i systematyzuje oraz koreluje ze sobą funkcjonujące już plany w obszarze ochrony ludności/obrony cywilnej.

Finansowanie ochrony ludności i obrony cywilnej

W celu umożliwienia sprawnej realizacji zadań ochrony ludności przez wszystkie zaangażowane podmioty, projekt ustawy zawiera szczegółowe przepisy dotyczące finansowania ochrony ludności, zwłaszcza w zakresie utrzymania gotowości i sprawności systemu ostrzegania i alarmowania ludności, utrzymania i odtwarzania zasobów ochrony ludności, wspierania działalności organizacji pozarządowych i humanitarnych, szkolenia podmiotów ochrony ludności, przygotowań organizacyjnych struktur urzędów administracji publicznej oraz przygotowania obrony cywilnej.

Nie jest możliwe bezkosztowe zrealizowanie zadań przewidywanych w projekcie ustawy i stworzenie nowoczesnej ochrony ludności, pomimo, że projektowane rozwiązania oparto na już funkcjonujących w państwie podmiotach, co w znacznym zakresie obniża koszty wprowadzenia regulacji dotyczącej ochrony ludności. Zaproponowane w projekcie ustawy rozwiązania generują koszty dla budżetu państwa związane z:

- utworzeniem Centralnej Bazy Magazynowej,
- utworzeniem Centrum Szkolenia Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej,
- modernizacją Systemów Ostrzegania i Alarmowania,
- doposażeniem i szkoleniem podmiotów ochrony ludności.

Przewiduje się, że finansowanie zadań ochrony ludności na poziomie gminy, powiatu i województwa (samorząd wojewódzki) będzie planowane w ramach budżetów samorządowych, zaś finansowanie zadań ochrony ludności na poziomie województwa (województwie) i kraju - w ramach budżetu państwa w częściach, którymi dysponują wojewodowie, minister właściwy do spraw wewnętrznych i poszczególni ministrowie.

Ustawa wprowadza zasadniczą zmianę w zakresie gospodarowania majątkiem państwa, ponieważ daje samorządowi wojewódzkiemu i powiatowemu możliwość przekazywania podmiotom ochrony ludności zasobów ochrony ludności wraz ze środkami na ich utrzymanie.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego koszty realizacji zadań z zakresu ochrony ludności są już ponoszone, gdyż dotyczą one całej sfery zadań z zakresu bezpieczeństwa, realizowanych w ramach zadań własnych samorządu (w tym zakresie jednostki samorządu terytorialnego będą realizowały zadania dotyczące ochrony ludności wykorzystując środki planowane corocznie w ramach własnych budżetów). Zakres zmian przewidziany w ustawie wskazuje i umożliwi budowanie systemowych rozwiązań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom w ramach posiadanych środków, a także z wykorzystaniem pomocy innych samorządów (przy planowaniu wspólnych przedsięwzięć) i organów państwa. Ustawa przewiduje zwiększenie środków finansowych przekazywanych z budżetu państwa w ramach subwencji i dotacji jednostkom samorządu terytorialnego jedynie na nowe zadania nakładane przez organy ochrony ludności na podmioty ochrony ludności (zadania które będą wykraczać poza ustawowy zakres działalności danych podmiotów). Równocześnie projektowana regulacja nie koliduje z możliwością przekazywania samorządom środków z budżetu państwa (budżetów wojewodów) na zadania zlecone, w formie dotacji celowych, które będą przeznaczone np. na budowę systemu ostrzegania i alarmowania, zapewnienia schronienia dla ludności i zabezpieczenia mienia.

Planowana regulacja uporządkuje zakres finansowania zadań ochrony ludności. Nie nałoży na samorządy obowiązku zwiększania wydatków na cele i zadania określone w ustawie, lecz wskaże i umożliwi budowanie systemowych rozwiązań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa swoim mieszkańcom w ramach swoich możliwości.

Wojewoda i zarząd województwa będą planować potrzeby w zakresie środków finansowych niezbędnych do realizacji zadań w zakresie ochrony ludności, w tym na zapewnienie i utrzymywanie niezbędnych rezerw sprzętowych i materiałowych (zasobów ochrony ludności) przeznaczonych do użycia w sytuacji wymagającej podjęcia pomocy wobec obywateli, dotkniętych skutkami katastrof naturalnych i klęsk żywiołowych, a także innych nagłych skutków katastrof technicznych, celem zapewnienia warunków koniecznych do przetrwania, zanim zostaną wdrożone inne czynności pomocowe (np. środki uruchamiane na wypłatę zasiłków celowych dla osób poszkodowanych, pomoc socjalna), a także utrzymywanie magazynów.

W obecnych uregulowaniach prawnych Szef Obrony Cywilnej Kraju nie posiada kompetencji do udziału w podziale środków finansowych na realizację zadań obrony cywilnej w województwach. W projektowanej ustawie przewidziano dla organu jakim będzie Szef Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Kraju możliwość projektowania i uzgadniania rozdziału środków finansowych na realizację zadań ochrony ludności i obrony cywilnej w budżetach organów właściwych w sprawach ochrony ludności oraz projektowanie w uzgodnieniu z ministrem właściwym do spraw finansów środków finansowych na realizację Programów Doskonalenia Obrony Cywilnej.

Jak wynika z corocznych ocen stanu obrony cywilnej opracowywanych przez urzędy wojewódzkie, środki przeznaczone w budżecie państwa na obronę cywilną nie pokrywają potrzeb mających na celu zapewnienie realizacji zadań w ramach ustawy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej. Z dokonanego przeglądu informacji, pochodzących z urzędów wojewódzkich, dotyczących realizowanych zadań z zakresu obrony cywilnej wynika, że środki z budżetu państwa, przeznaczone w części 85 na obronę cywilną, terenowe organy obrony cywilnej wykorzystują jedynie na zadania związane z prowadzeniem magazynów obrony cywilnej, zakupem sprzętu, a także utylizacją sprzętu i środków gromadzonych w tych magazynach (przeznaczonych na czas „W”). W części województw realizowane są zadania związane z organizacją systemu powiadamiania, alarmowania i ostrzegania ludności, związane głównie z wymianą przestarzałych syren alarmowych, ale też podejmowane są działania w zakresie współpracy z lokalnymi mediami. Realizowane są ponadto zadania szkoleniowe z zakresu obrony cywilnej oraz związane z edukacją i propagowaniem wiedzy o obronie cywilnej.

Szef Obrony Cywilnej Kraju w dokumencie pt. „Ocena przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce”, wskazuje, że środki budżetowe wydatkowane na obronę cywilną są coraz mniejsze, dlatego w projektowanych rozwiązaniach wskazuje na konieczność zwiększenia nakładów w celu zapewnienia sprawnego wykonywania zadań w obszarze OC.

Przyjmuje się, że dotychczasowy budżet przekazywany na obronę cywilną przechodziłby w całości na zadania ochrony ludności i obrony cywilnej realizowane przez organy określone w ustawie.

Docelowo planuje się utworzenie trzech baz magazynowych sprzętu specjalistycznego w lokalizacjach rekomendowanych do zabezpieczenia regionów centralnych, północnych i południowych kraju. Celem obniżenia kosztów funkcjonowania tych baz proponuje się stworzyć je z wykorzystaniem bazy lokalowej szkół Państwowej Straży Pożarnej. Lokalizacja ta jest związana również z zapewnieniem konieczności dostarczania zasobów w możliwie najkrótszym czasie na potrzeby organizacji działań ratowniczych i pomocowych.

Rozwiązanie takie (budowa baz) docelowo spowoduje oszczędności dla budżetu państwa poprzez istotne ograniczenie skutków przyszłych zagrożeń. Skrócenie do minimum czasu dostępu do zasobów ochrony ludności w praktyce oznaczać będzie zwiększenie skuteczności nie tylko działań ratowniczych, lecz również działań prewencyjnych i zabezpieczających, które w istotny sposób ograniczać będą ekonomiczny wymiar strat powodowanych np. klęskami żywiołowymi.

Przyjmuje się również, że magazyny te będą wykorzystywane na potrzeby Europejskiego Mechanizmu Ochrony Ludności. Przykłady ostatnich lat pokazały, że Polska oferując pomoc humanitarną dla innych państw, nie dysponuje własnymi zasobami krajowymi, które mogłyby być uruchamiane w takich okolicznościach. Praktyka pokazuje, że każdorazowo środki uruchamiane są z rezerwy ogólnej i przekazywane organizacjom pozarządowym, które dokonują niezbędnych zakupów. Stworzenie baz, o których mowa spowoduje zmniejszenie kosztów organizacji doraźnej pomocy. Nie wyklucza to możliwości udziału organizacji pozarządowych w realizacji pomocy na terenie kraju i poza jego granicami.

Proponowane rozwiązania pozwolą na efektywniejsze wykorzystywanie środków budżetowych na zadania z zakresu ochrony ludności. Zakłada się odstępianie od dotychczasowej formuły że, podstawowymi jednostkami organizacyjnymi przewidzianymi do realizacji zadań obrony cywilnej są formacje obrony cywilnej. Zadania z zakresu ochrony ludności, w każdych warunkach, realizują zorganizowane podmioty ratownicze oraz organizacje pozarządowe przygotowane do realizacji tych zadań, zaś środki, które będą przeznaczane z budżetu państwa w zdecydowanej większości powinny być przeznaczone na utrzymanie ich gotowości do wykonywania określonych w założeniach zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej. Przy założeniu że do realizacji ustawowej pragmatyki środki finansowe podmioty ochrony ludności już posiadają a dodatkowe środki w ramach niniejszej ustawy stanowić będą jedynie zaspokojenie potrzeb związanych z wykroczeniem poza pragmatyczny zakres działalności. To znaczy że w przypadku formacji obrony cywilnej tworzonych na bazie pracowników w zakładach średniego i dużego ryzyka, formacje te winny być przeznaczone do wykonywania zadań zbieżnych z zadaniami własnymi danego zakładu. Właściwy terenowo organ ochrony ludności wyposaża zakładową formację obrony cywilnej w sprzęt ochrony osobistej jedynie, gdy przeznaczy tę formację do realizacji zadań wykraczających poza zakres np. zakładowej służby ratowniczej. Gdy takie zjawisko nie wystąpi w sprzęt specjalistyczny zakładową formację obrony cywilnej wyposaża kierownik zakładu w ramach środków własnych. W przypadku dodatkowych roszczeń odnośnie sprzętu

specjalistycznego koszty zakupu będzie ponosił organ ochrony ludności, który nałożył zadania wykraczające-skutkujące koniecznością posiadania takiego sprzętu.

Projektowane regulacje będą miały wpływ na wydatki z budżetu państwa w części 42 - Sprawy wewnętrzne oraz części 85 - Budżety wojewodów.

Uchwalenie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej spowoduje skutki finansowe dla budżetu państwa. Najważniejsze zadania, na realizację których należy zaplanować dodatkowe środki finansowe w budżecie państwa dotyczą:

- Utworzenia Centralnej Bazy Magazynowej stanowiącej wsparcie dla władz lokalnych i służb ratowniczych podczas prowadzenia działań w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej - w liczbie trzech ośrodków, w oparciu o lokalizacje będące w dyspozycji szkół Państwowej Straży Pożarnej.
- Modernizacji istniejącego systemu informowania, ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach.
- Utworzenia Centrum Szkolenia Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej.
- Dopuszczenia i szkolenie podmiotów ochrony ludności.

Ważnym efektem poniesionych nakładów będzie zapewnienie sprawności i wymaganej funkcjonalności systemu informowania, ostrzegania i alarmowania ludności o zagrożeniach, zaś wartością dodaną zwiększenie zaufania obywateli do instytucji państwa i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa.

Przedmiotowe zadanie należeć będzie do wojewody jako organizatora systemu ostrzegania, alarmowania i informowania ludności o zagrożeniach.

Jak wynika z analiz przeprowadzonych przez urzędy wojewódzkie, około 11 % ogólnej liczby mieszkańców kraju na obszarach słabo zaludnionych i wiejskich nie jest objęta działaniem tego systemu.

W N I O S K I

Szef OCK za priorytetowe uznaje wejście w życie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej, która w znacznym stopniu uporządkuje obszar obrony cywilnej oraz udoskonali funkcjonowanie obszaru ochrony ludności w Polsce.

2.2. Planowanie zadań obrony cywilnej

W ramach wyznaczania kierunków działań w zakresie przygotowania i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej Szef Obrony Cywilnej Kraju wydaje coroczne wytyczne do działalności w dziedzinie obrony cywilnej dla szefów obrony cywilnej województw. Stosownie do tych wytycznych szefowie OC niższych szczebli wydali własne regulacje w tym zakresie. Ponadto w dniu 5 października 2017 r. Szef Obrony Cywilnej Kraju wydał wytyczne do działalności w dziedzinie obrony cywilnej na rok kolejny, tj. 2018 r.

Zgodnie z *Wytycznymi Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie zasad opracowania planu obrony cywilnej województw, powiatów i gmin* na poszczególnych szczeblach administracji rządowej i samorządowej powstają plany obrony cywilnej, których celem jest ustalenie oraz przygotowanie sposobu realizacji zadań obrony cywilnej na okres zewnętrznego zagrożenia państwa i wojny. Wraz z wojewódzkimi planami obrony cywilnej Szefowi Obrony Cywilnej Kraju przedkładane są plany ewakuacji III stopnia. Szef Obrony Cywilnej Kraju zatwierdza plany OC szefom obrony cywilnej województw. Zatwierdzone plany podlegają aktualizacji w ramach potrzeb przez szefów obrony cywilnej poszczególnych szczebli. Do końca 2017 r. opracowane i uzgodnione zostały plany 15 województw, wyjątkiem jest plan województwa mazowieckiego, który ciągle jest na etapie opiniowania.

Na podstawie § 9 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 152, poz. 1599 z późn. zm.) Biuro ds. Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej opracowało Program Doskonalenia Obrony Cywilnej na lata 2017-2026. Zgodnie z wymienionym rozporządzeniem w ramach programowania obronnego, co cztery lata, na dziesięcioletni okres planistyczny rozpoczynający się w roku nieparzystym, Szef Obrony Cywilnej Kraju sporządza Program Doskonalenia Obrony Cywilnej, po zasięgnięciu opinii organów sporządzających programy doskonalenia obrony cywilnej:

- działów administracji rządowej, które sporządzają ministrowie kierujący działami administracji rządowej,
- urzędów obsługujących centralne organy administracji rządowej będące dysponentami części budżetowych, które sporządzają te organy,
- województw, które sporządzają szefowie obrony cywilnej województw.

Program Doskonalenia Obrony Cywilnej został zatwierdzony przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 21.07.2017r.

Ponadto w wyniku kontroli NIK nr P/17/039 prowadzonej w Komendzie Głównej Państwowej Straży Pożarnej obejmującej okres od 1 stycznia 2015 r. do 30 czerwca 2017 r. zostały uwypuklone niedoskonałości *Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań*

obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 152, poz. 1599, z późn. zm.), dotyczące między innymi:

- potrzeby uzgadniania krajowego Programu Doskonalenia Obrony Cywilnej z organami, bez udziału których nie jest możliwe, aby program ten powstał,
- brak jakiegokolwiek wpływu Szefa Obrony Cywilnej Kraju na rozdział środków finansowych planowanych w ramach przedmiotowych programów,
- problematycznej kwestii w zakresie terminów narzuconych w powyższym rozporządzeniu w zakresie tworzenia Programów Doskonalenia Obrony Cywilnej.

WNIOSKI

- 1) Mając na uwadze organizacyjno - informacyjną rolę sporządzanych Programów Doskonalenia Obrony Cywilnej oraz uznając je za ważny element systemu obronnego państwa należy podjąć działania nowelizacyjne w tym obszarze. Uzasadnione jest to faktem, że podczas pozyskiwania programów doskonalenia obrony cywilnej z ministerstw, urzędów centralnych, o których mowa w „Rozporządzeniu RM z dnia 15 czerwca 2004 r. w sprawie warunków i trybu planowania i finansowania zadań wykonywanych w ramach przygotowań obronnych państwa przez organy administracji rządowej i organy samorządu terytorialnego” często występowały rozbieżności interpretacyjne przepisów skutkujące nieopracowywaniem przedmiotowych programów przez urzędy obsługujące ważne organy z punktu widzenia zachowania ciągłości działania Państwa na czas stanu wojennego lub wojny. Dlatego Szef Obrony Cywilnej Kraju podjął działania nowelizacyjne mających na celu enumeratywne wskazanie wszystkich organów zobowiązanych do opracowywania Programów Doskonalenia Obrony Cywilnej.
- 2) Zasadnym jest podjęcie działań zmierzających do ujęcia finansowania realizacji zadań obrony cywilnej (zgodnie z Programami Doskonalenia Obrony Cywilnej) w odpowiednich częściach ustawy budżetowej, której dysponentami są: minister spraw wewnętrznych i administracji, wojewodowie oraz inni ministrowie a także centralne organy administracji rządowej będące dysponentami części budżetowych.
- 3) W ramach projektowanych działań nowelizacyjnych w zakresie obrony cywilnej należy zapewnić Szefowi Obrony Cywilnej Kraju wpływ na środki finansowe przydzielane na realizację Programów Doskonalenia Obrony Cywilnej.

2.3. System wykrywania, ostrzegania i alarmowania

W 2017 roku w realizacji zadań związanych z systemem wykrywania, ostrzegania i alarmowania główny wysiłek skierowany był na weryfikacji stanu technicznego i ilościowego urządzeń do ostrzegania i alarmowania ludności w związku z realizacją postanowień Uchwały Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w której został ujęty projekt technicznej modernizacji radiowego analogowego systemu alarmowania i powiadamiania ludności opartego o elektroniczne i elektryczne (mechaniczne) syreny alarmowe.

Ocena i analiza realizacji zadań związanych z systemem wykrywania, ostrzegania i alarmowania dokonana została w zakresie:

1. Zagrożeń mogących generować katastrofalne skutki oraz prawdopodobieństwa ich wystąpienia.

Zagrożenia mogące generować katastrofalne skutki na terenie kraju to w większości zagrożenia z udziałem toksycznych środków przemysłowych: awarie chemiczne w zakładach pracy posiadających i przechowujących TŚP, wypadki w transporcie drogowym z udziałem TŚP, wypadki w transporcie kolejowym z udziałem TŚP, zagrożenie powodziowe, zagrożenie pożarowe w obiektach wielkopowierzchniowych i infrastrukturze zwartej (osiedla mieszkaniowe), katastrofy budowlane - pustostany i stare obiekty budowlane, awarie zapór wodnych, zagrożenia naturalne zależne od warunków atmosferycznych.

2. Rodzaju zadań zapobiegawczych.

Rodzaje podejmowanych działań zapobiegawczych to w głównej mierze monitoring zagrożeń (ostrzeżenia i komunikaty, monitoring patroli służb komunalnych i mundurowych, monitoring wizyjny miasta), planowanie (Plan Zarządzania Kryzysowego, Stanowiskowe Procedury Operacyjne Całodobowej Służby CZK), zabezpieczenie logistyczno-sprzętowe.

3. Rodzaju posiadanych baz danych, ich aktualizacji i udostępniania.

W większości bazy danych to proste bazy wykonane w Wordzie lub Excelu dotyczące danych teleadresowych, zakładów TŚP, niebezpiecznych substancji chemicznych itp. Jediną w miarę profesjonalną bazą jest baza danych Szefa OC ARCUS wytworzona przez pracowników WBizK województwa wielkopolskiego i wykorzystywana w czterech województwach.

4. Funkcjonowania systemów monitoringu o zagrożeniach (meteorologicznych, biologicznych, itp.).

Monitoring sytuacji kryzysowych związanych z wystąpieniem: skażeń środowiska, zakażeń biologicznych, epidemii (pandemii) ludzi i zwierząt prowadzą

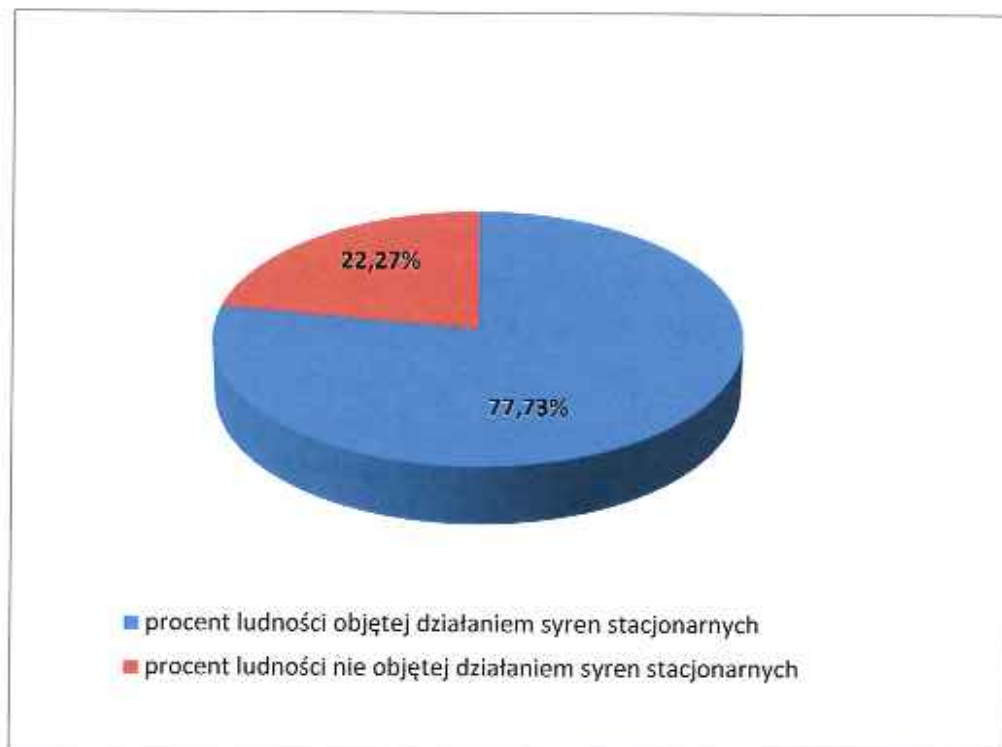

wojewódzkie/powiatowe służby, inspekcje - które są włączone do wojewódzkiego systemu wczesnego ostrzegania (SWO). Ponadto na poziomie wojewódzkim, część jednostek organizacyjnych wojewódzkich służb, inspekcji i straży: WSSE, WIOŚ, WIWet., OSCHR, WIORiN tworzą w ramach SWA, Wojewódzki Ośrodek Analiz Laboratoryjnych (WOAL). Monitoring sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej w województwie zapewniają: Instytuty Meteorologii i Gospodarki Wodnej oraz Regionalne Zarządy Gospodarki Wodnej. Duże znaczenie w zakresie ochrony lokalnych społeczności przed powodzią, mają ponadto systemy monitorowania i ostrzegania, które składają się z czujników poziomu wody rozmieszczonych nad rzekami stwarzającymi potencjalne zagrożenie oraz stacji bazowych zainstalowanych w powiatowych centrach zarządzania kryzysowego. Rolę koordynującą w zakresie monitorowania zdarzeń nadzwyczajnych, na wszystkich szczeblach pełnią centra zarządzania kryzysowego, które sprawują także bieżący nadzór nad funkcjonowaniem SWA i SWO.

5. Odsetek ludności objętej systemem ostrzegania i alarmowania, w tym rejonów obszarów nie objętych działaniem systemu.

Jak widać na poniższym wykresie ludność nie objęta alarmowaniem za pomocą syren stacjonarnych stanowi 22,27% ogólnej liczby mieszkańców kraju. W dalszym ciągu w większości to ludność obszarów słabo zaludnionych, wiejskich oraz stosunkowo małych miast w których brak jest potencjalnych zagrożeń.

WYKRES 1. PROCENT LUDNOŚCI OBJĘTEJ ALARMOWANIEM ZA POMOCĄ SYREN STACJONARNYCH.⁴

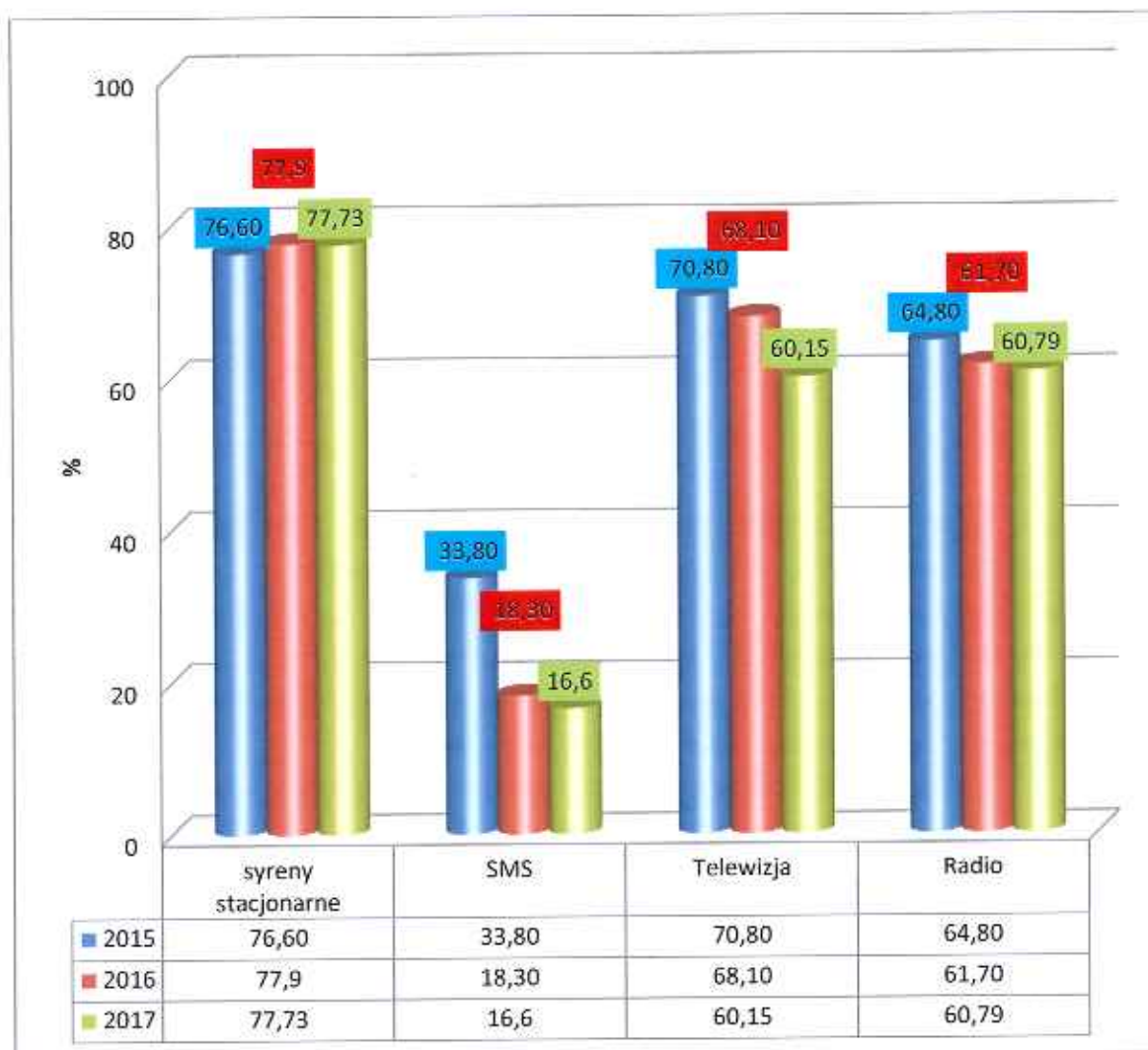

⁴ Liczba mieszkańców kraju - na podstawie publikacji - Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2017 r. – opracowanie - GUS, Departament Metodologii, Standardów i Rejestrów.

Pomimo uruchomienia systemu informowania SI SMS oraz Regionalnych Systemów Ostrzegania w dalszym ciągu głównym narzędziem do ostrzegania i alarmowania są stacjonarne syreny alarmowe, za pomocą których możliwe jest ostrzeganie ok. 77,7% ludności. Większość pozostałej części ludności nie objętej działaniem syren stacjonarnych znajduje się w strefie umożliwiającej ostrzeganie za pomocą ruchomych zestawów oraz innych narzędzi, takich jak zestawy głośnomówiące, dzwony, gongi, telefonia komórkowa itp., a także mediów: telewizja, radio.

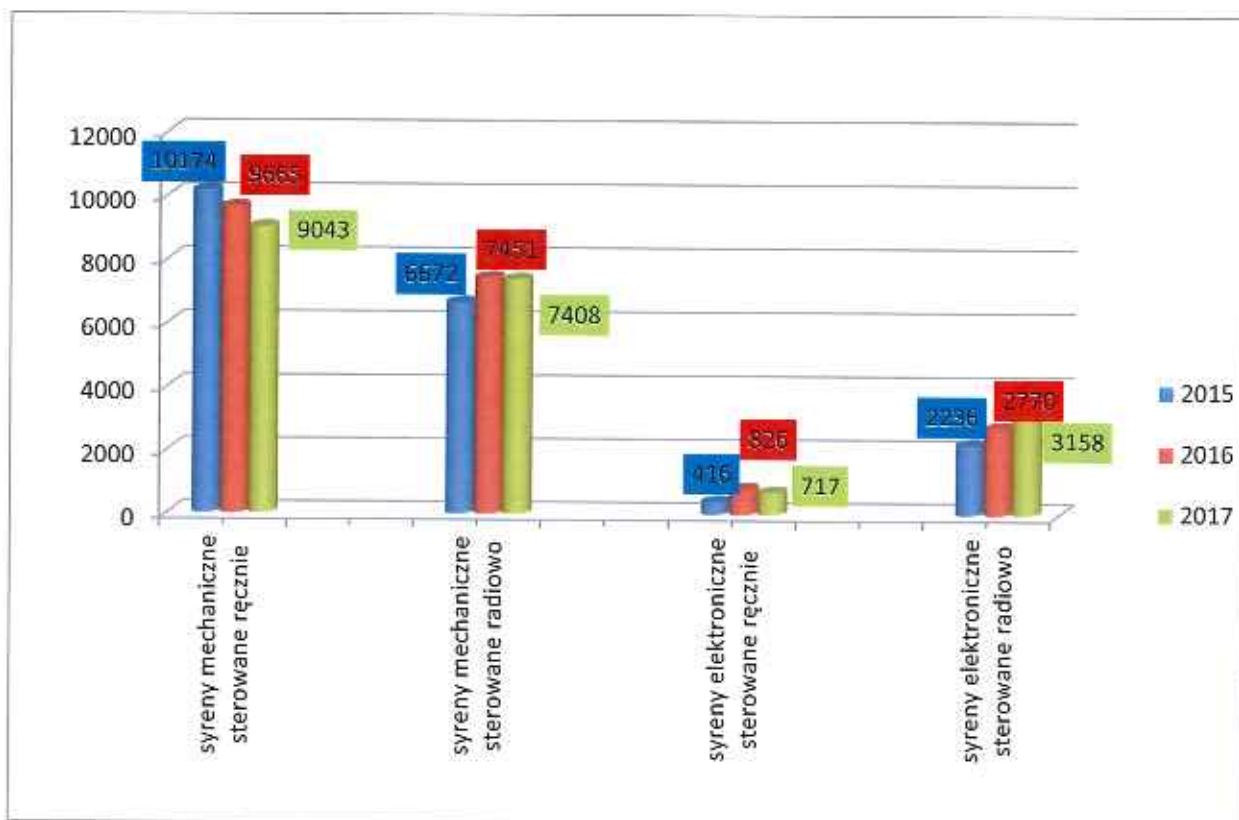
WYKRES 2. PROCENT LUDNOŚCI OBJĘTEJ DZIAŁANIEM SYSTEMÓW OSTRZEGANIA I ALARMOWANIA ZA POMOCĄ RÓŻNYCH ŚRODKÓW⁵

⁵ Liczba mieszkańców kraju - na podstawie publikacji - Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2017 r. – opracowanie - GUS, Departament Metodologii, Standardów i Rejestrów.

WYKRES 3. LICZBA SYREN ELEKTRYCZNYCH I ELEKTRONICZNYCH URUCHAMIANYCH RĘCZNIE I RADIOWO.

6. Analizy stanu technicznego sprzętu wykorzystywanego do ostrzegania i alarmowania (stan techniczny, sposób finansowania oraz tryb eksploatacji).

Z informacji uzyskanych ze województw wynika, że sprzęt wykorzystywany do ostrzegania i alarmowania w większości przypadków jest sprawny technicznie. Jednak nadmienić należy, że stosowany w województwach system ostrzegania i alarmowania jest przestarzały i ma poważne wady, do których należą:

- konieczność zasilania syren z sieci energetycznej trójfazowej,
- duża awaryjność systemu, związana głównie ze znacznym zesterzeniem się elementów,
- wysokie koszty utrzymania systemu,
- niska elastyczność wykluczająca szybkie przystosowanie systemu do zmian administracyjnego podziału miasta.

Aktualnie większość syren stosowanych to syreny elektromechaniczne SAD. Stosowane syreny mogą ostrzegać ludność jedynie tzw. „wyciem” i nie są w stanie nadawać komunikatów głosowych. Przy użyciu obecnie stosowanych syren nie jest również możliwe tzw. kierunkowe nagłośnienie terenu.

Systematycznie wzrasta liczba syren elektronicznych, zastępujących przestarzałe syreny wirnikowe jednak jest to proces ze względu na niskie nakłady finansowe na obronę cywilną stanowczo za wolny.

7. Możliwości działania systemu w sytuacjach kryzysowych (np. brak zasilania w energię elektryczną) – gwarantowany czas działania w poszczególnych stanach funkcjonowania państwa.

Zdecydowaną większość syren wchodzących w skład systemów alarmowych na terenie kraju, stanowią tradycyjne syreny elektromechaniczne, które tracą zdolność emisji sygnałów alarmowych w przypadku awarii sieci energetycznej ze względu na brak zasilania. Wady tej nie posiadają elektroniczne syreny alarmowe, które posiadają własne zasilanie rezerwowe, na którym mogą wygenerować do 20 trzy minutowych alarmów po upływie 24 h od zaniku zasilania sieciowego. Syreny te mogą pracować na zasilaniu rezerwowym do 30 dni.

WNIOSKI

Z przesłanych wojewódzkich ocen stanu przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej wynika, że mimo znacznego wzrostu liczby nowoczesnych syren alarmowych cały system alarmowania i powiadamiania nadal jest w dużej części przestarzały i nie obejmuje zasięgiem działania całości obszaru województw. Syreny mogą ostrzegać jedynie sygnałem dźwiękowym i nie są w stanie nadawać komunikatów głosowych. Przy użyciu obecnie stosowanych syren nie jest również możliwe tzw. kierunkowe nagłośnienie terenu. Ponadto w przypadku awarii sieci energetycznej system w znacznym stopniu traci zdolność alarmowania społeczeństwa. Dlatego jednym z głównych wniosków nadsyłanych z województw jest znaczne zwiększenie w budżecie państwa środków finansowych na rozwój systemów ostrzegania i alarmowania ludności.

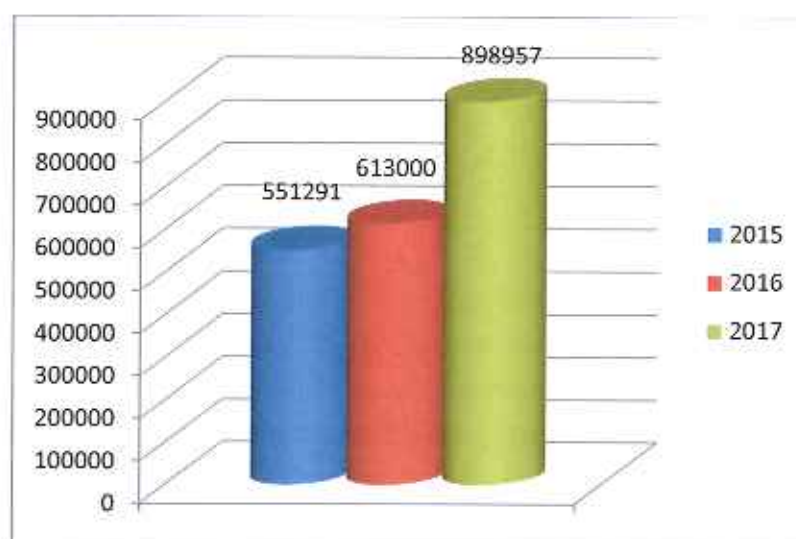
W porozumieniu z Centrum Szkolenia Obrony przed Bronią Masowego Rażenia Akademii Sztuki Wojennej należy dążyć do zwiększenia szkoleń dla specjalistów Krajowego Systemu Wykrywania Skażeń i Alarmowania oraz operatorów systemu informatycznego SI PROMIENŹ układu pozamilitarnego.

Jako priorytet w działalności na 2018 r. i kolejne lata w dziedzinie SWA i SWO w dalszym ciągu traktować zadania związane realizacją postanowień Uchwały Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w której został ujęty projekt technicznej modernizacji radiowego analogowego systemu alarmowania i powiadamiania ludności opartego o elektroniczne i elektryczne (mechaniczne) syreny alarmowe.

2.4. Budownictwo ochronne

Z informacji przekazywanych przez Wydziały Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędów Wojewódzkich wynika, że wydatki na utrzymanie, konserwację oraz finansowanie budowli ochronnych w dalszym ciągu są niewystarczające, pomimo tego, że w roku 2017 wyniosły 898957 zł i zwiększyły się o 285957 zł w porównaniu do roku 2016.

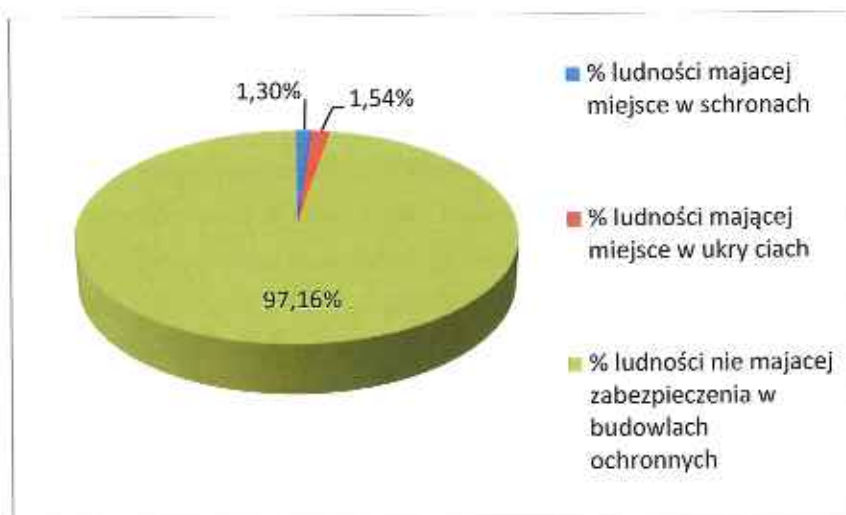
WYKRES NR 4. PORÓWNANIE NAKŁADÓW FINANSOWYCH PRZEZNACZONYCH W SKALI KRAJU NA BUDOWNICTWO OCHRONNE W LATACH 2015, 2016 I 2017.

Powoduje to, iż stan techniczny istniejących budowli ochronnych (schronów i ukryć) w dalszy ciągu pozostaje niezadawalający, a większość z nich nie spełnia funkcji ochronnych zwłaszcza w zakresie szczelności, układów i urządzeń filtrowentylacyjnych. W związku z wysokimi kosztami modernizacji zarządcy budynków rezygnują z utrzymywania w pełnej sprawności zainstalowanych urządzeń oraz wyposażenia schronów i ukryć, co sprawia, że z roku na rok w znaczący sposób zmniejsza się ich wartość użytkowa.

Duży wpływ na taki stan rzeczy ma brak przepisów prawa dotyczących m.in. definicji schronów i ukryć oraz parametrów technicznych jakim powinny odpowiadać budowle ochronne, a także mała ilość środków finansowych przeznaczonych na prace remontowe, konserwacyjne i tworzenie nowych obiektów spełniających odpowiednie kryteria.

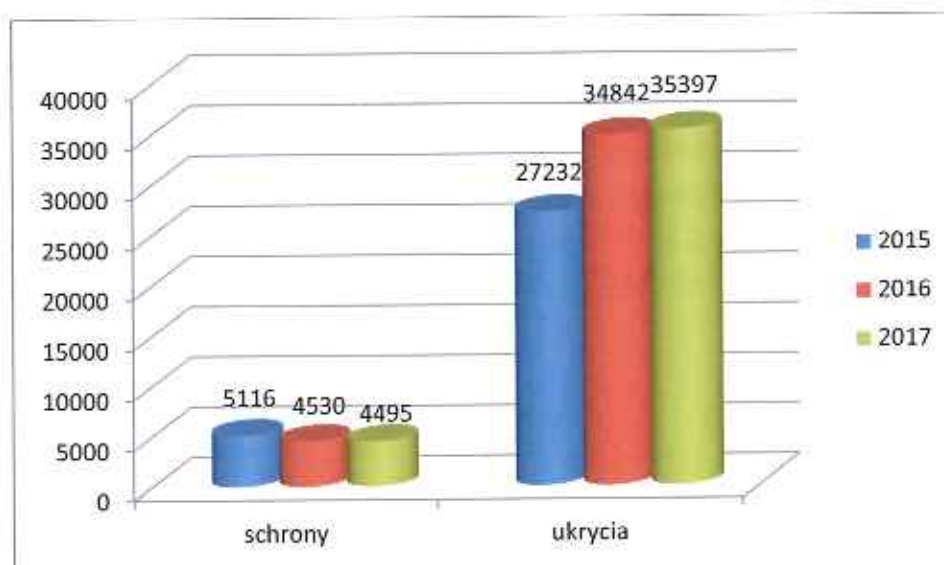
W chwili obecnej, na terenie kraju znajduje się 39 892 zinwentaryzowanych budowli ochronnych, których pojemność ogółem wynosi 1 091 486 miejsc. Istniejące schrony i ukrycia zapewniają ogółem zaledwie dla 2,84 % ludności miejsca ochronne w skali kraju i są zbliżone do ilości z lat poprzednich.

Dane statystyczne dotyczące liczby ludności i powierzchni kraju zaczerpnięto z zasobów Głównego Urzędu Statystycznego.

WYKRES NR 5. PROCENTOWE ZESTAWIENIE MIEJSC W BUDOWLACH OCHRONNYCH W STOSUNKU DO LICZBY MIESZKAŃCÓW KRAJU

Pomimo przeprowadzania inwentaryzacji budowli ochronnych przez jednostki samorządu terytorialnego, ze względu na brak przepisów prawnych regulujących zagadnienia budowli ochronnych, otrzymywane informacje nie w pełni mogą odzwierciedlać istniejący stan faktyczny.

WYKRES NR 6. PORÓWNIANIE ILOŚCIOWE BUDOWLI OCHRONNYCH W SKALI KRAJU W LATACH 2015, 2016 I 2017.

W roku 2017 wykazano dalszy spadek ilości schronów przy nieznacznym już wzroście ilości ukryć. Różnica w ilości ukryć w głównej mierze nie wynika z powstawania nowych inwestycji, ale z uzupełniania danych, przeprowadzania ponownych inwentaryzacji, przekształcania schronów na ukrycia lub korygowania błędów w sprawozdaniach z lat ubiegłych przekazywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Znaczący wpływ na taką sytuację ma brak odpowiednich podstaw prawnych umożliwiających poprawną ich inwentaryzację.

Podobnie jak w latach ubiegłych, problematyka dotycząca budownictwa ochronnego była jednym z elementów XXXVI edycji Międzynarodowej Konferencji Naukowo – Technicznej „Inżynieria bezpieczeństwa - ochrona przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń” EKOMILITARIS 2017. W ramach konferencji przeprowadzono warsztaty pt. „Budowa i eksploatacja obiektów schronowych oraz ukryć w zakresie ochrony ludności”. Tematyka warsztatów dotyczyła zagadnień prawno – technicznych budowy schronów i ukryć dla ochrony ludności, a w tym problematyki filtrowentylacji w obiektach schronowych, projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać schrony i ukrycia, ich usytuowania oraz warunków eksploatacji. W ramach konferencji zorganizowano VI edycję kursu doskonalącego dla personelu technicznego Obrony Cywilnej na temat "Ochrona ludności przed nadzwyczajnymi zagrożeniami". W warsztatach tych licznie brali udział przedstawiciele OC województw, powiatów, gmin i innych instytucji.

Opracowana w Komendzie Głównej PSP „Koncepcja kierunków działań w zakresie budownictwa ochronnego w Polsce”, która odnosi się do problematyki dotyczącej budownictwa ochronnego z uwzględnieniem wymogów technicznych, finansowych i prawnych, została w dniu 17 stycznia 2017 roku zaakceptowana przez Pana Jarosława Zielińskiego – Sekretarza Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Zagadnienia budownictwa ochronnego zostały uwzględnione także w pracach nad projektem ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz projektem rozporządzenia w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać schrony i ukrycia, ich usytuowanie oraz warunki eksploatacji.

Aby zapewnić właściwą realizację zadań związanych z budowlami ochronnymi do czasu zakończenia procesu procedowania ww. ustawy, w Biurze ds. Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej KG PSP opracowano projekt wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju określający zasady postępowania z zasobami budownictwa ochronnego na terenie kraju.

WNIOSKI

- 1) Kontynuować prace nad dalszym procedowaniem projektu rozporządzenia w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle ochronne, ich usytuowanie oraz warunki eksploatacji w ramach projektowanej ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej.
- 2) Dokończyć prace związane z opracowaniem Wytycznych Szefa OCK w sprawie zasad postępowania z zasobami budownictwa ochronnego regulujących przedmiotowe zagadnienie do momentu wejścia w życie rozporządzenia w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle ochronne, ich usytuowanie oraz warunki eksploatacji.
- 3) W dalszym ciągu zaleca się systematyczne analizowanie i weryfikowanie, na poszczególnych poziomach administracyjnych, istniejących oraz ujętych w dokumentach

planistycznych, zasobów budownictwa ochronnego, w szczególności w zakresie ich ilości, stanu technicznego i możliwości wykorzystania w warunkach zagrożeń.

2.5. Zaopatrzenie formacji obrony cywilnej

W 2017 r. w realizacji zadań związanych z zaopatrywaniem formacji obrony cywilnej główny wysiłek w dalszym ciągu skupiony był na dostosowaniu ich struktur do wdrożonych w 2014 r. normatywów w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej. Jest to proces ciągły.

Ocena i analiza realizacji zadań związanych z zaopatrywaniem formacji obrony cywilnej dokonana została pod kątem liczebności formacji i stanu osobowego oraz ich porównania z ubiegłymi latami oraz w zakresie:

1. Stanów nadania przydziałów organizacyjno – mobilizacyjnych w tym stany pokrycia potrzeb (uzgodnione z WKU).

Nadawanie przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych odbywa się zgodnie z ustaleniami rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 26 września 2002 r. w sprawie odbywania służby w obronie cywilnej (Dz. U. Nr 169, poz. 1391). Nie ma większych problemów z uzyskaniem zgody WKU na nadanie przydziałów do służby w OC wyszkolonym żołnierzom rezerwy, natomiast niezmiernie trudno jest otrzymać taką zgodę jeśli ma ona dotyczyć kadry rezerwy zwłaszcza określonych, niezbędnych dla konkretnej formacji, specjalności wojskowych. Dotyczy to głównie kandydatów na stanowiska komendantów większych formacji (pluton, kompania) i specjalistów do formacji wykrywania i alarmowania.

2. Kryteria tworzenia Formacji Obrony Cywilnej (FOC).

Przyjętym kryterium tworzenia Formacji Obrony Cywilnej jest ocena zagrożenia dokonana przez jednostkę samorządu terytorialnego bądź inny podmiot, na bazie którego tworzona jest formacja. W większości województw Formacje Obrony Cywilnej w gminach, powiatach oraz na poziomie województwa z wyjątkiem FOC działających w ramach SWiA tworzone są w oparciu o struktury organizacyjne określone w zarządzeniu SOCK Nr 1/OC z dnia 5 maja 1994 roku. Aktualnie trwa proces ich przekształcania zgodnie z wytycznymi Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 3 marca 2014 roku w sprawie normatyw w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej oraz ich ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań. Stan przygotowania formacji obrony cywilnej do wykonywania swoich zadań jest bardzo zróżnicowany. Najwyższy poziom przygotowania do wykonywania zadań osiągają

Lotnicze Formacje Obrony Cywilnej oraz formacje do zadań specjalnych Systemu Wykrywania i Alarmowania.

3. Stopień wykorzystania Formacji Obrony Cywilnej ich współpraca z innymi podmiotami. Praktycznie we wszystkich województwach FOC nie uczestniczyły w akcjach ratowniczych ani nie współpracowały z innymi podmiotami w tym zakresie.

4. Ogólny stan sprzętu na wyposażeniu Formacji Obrony Cywilnej.

Ze względu na brak środków na zakupy, sprzęt znajdujący się na wyposażeniu formacji traci coraz bardziej swoje walory techniczne. Posiadane środki finansowe przeznaczone są głównie na zakupy sprzętu niezbędnego do zabezpieczenia zdarzeń okresu pokoju i tylko w niewielkim stopniu do zabezpieczenia wyposażenia formacji. Brak jasnych normatywów dotyczących gospodarki sprzętem OC, a także okresów rotacji sprzętu dodatkowo pogłębia ten problem. Stosowane doraźne środki zapobiegawcze na szczeblu województw w postaci wydawanych Wytycznych czy też instrukcji hamują częściowo to niekorzystne zjawisko. Bez podjęcia kroków prawnych (np. uchwalenia Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej) proces degradacji będzie dalej gwałtownie się pogłębiał.

Poniżej przedstawiono zestawienie formacji ratownictwa ogólnego i do zadań specjalnych z podziałem na wojewódzkie, terenowe (powiatowe, gminne, miejskie) i zakładowe.

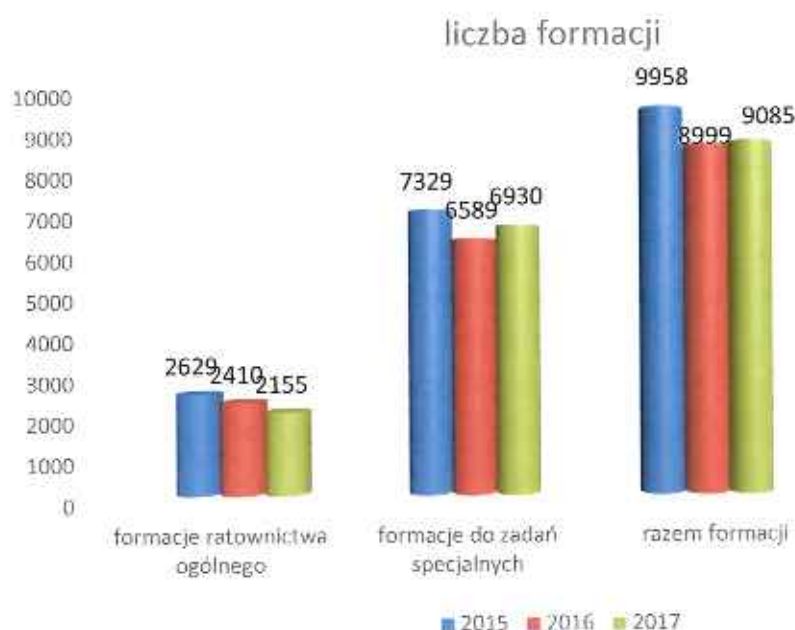
TABELA NR 1. LICZBA FORMACJI I STAN OSOBOWY (WEDŁUG STANU NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2017R.)

I.p.	typ formacji i rodzaj formacji	liczba formacji	stan osobowy	
1	2	3	4	5
1	formacje ratownictwa ogólnego	wojewódzkie	0	0
		terenowe	1211	21149
		zakładowe	944	10517
		razem	2155	31666
2	formacje do zadań specjalnych	wojewódzkie	58	1419
		terenowe	5063	40837
		zakładowe	1809	16855
		razem	6930	59111
3	ogółem	wojewódzkie	58	1419
		terenowe	6274	61986
		zakładowe	2753	27372
		razem	9085	90777

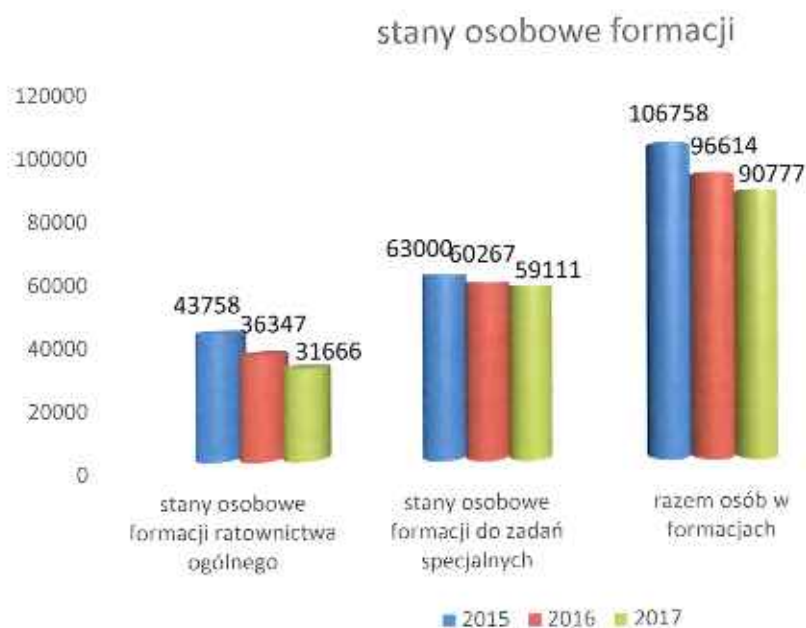
Poniżej przedstawiono porównanie liczby formacji obrony cywilnej w latach 2015 - 2017.

WYKRES NR 7. LICZBA FORMACJI W LATACH 2015 – 2017.

Poniżej przedstawiono porównanie stanów osobowych formacji obrony cywilnej w latach 2015 – 2017.

WYKRES NR 8. STANY OSOBOWE FORMACJI W LATACH 2015 – 2017.

WNIOSKI

Do czasu uchwalenia ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej ciągle dylematem pozostają poniższe zagadnienia:

1. Nadawanie przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych na komendantów formacji. Zgodnie z Art. 143 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP „osoby, o których mowa w art. 142 ust.1, pkt 2, przeznaczają do służby w obronie cywilnej komendant formacji OC lub kierownik jednostki organizacyjnej, o którym mowa w art. 139 ust 3, a na stanowisko komendanta formacji – pracodawca albo wójt lub burmistrz (prezydent miasta)....”. Pominęto fakt istnienia wojewódzkich, a także powiatowych formacji – powoływanych przez Wojewodę lub Starostę na bazie podmiotów. W efekcie nie mogą oni nadawać przydziałów na komendantów tych formacji i zobowiązani są występować do prezydenta, burmistrza lub wójta właściwego do miejsca zamieszkania osoby, której chcą nadać taki przydział. Jest to przeoczenie w przepisach prawnych.
2. Sprecyzowania wymagają kwestie ubezpieczenia członków FOC podczas ich udziału w akcjach związanych ze stanem klęski żywiołowej.
3. Przyznawania rekompensat dla pracodawców, którzy powołują formacje OC.

2.6. Baza magazynowa

Potrzeby magazynowe Obrony Cywilnej określane są przez województwa w zależności od rodzaju zagrożeń występujących na danym terenie. Faktyczne zakupy sprzętu realizowane są zgodnie z wcześniej opracowanymi planami zakupów.

Dane liczbowe o istniejącej bazie magazynowej i warsztatach obrony cywilnej oraz stanie etatowym i ilości osób zatrudnionych do ich obsługi w 2017 r. przedstawia tabela poniżej.

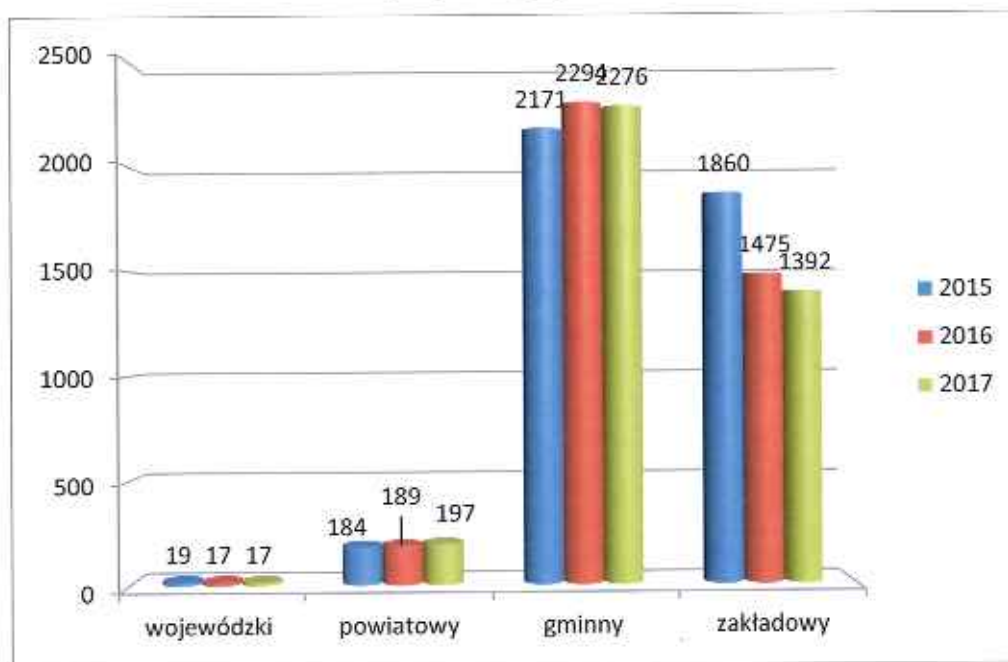
W skali kraju ogólna liczba magazynów OC w 2017 r. zmalała o 93, a powierzchnia magazynowa uległa zmniejszeniu o 1440 m². Liczba magazynów powiatowych zwiększyła się o 8, a ich powierzchnia wzrosła o 1491 m². Liczba magazynów gminnych zmniejszyła się o 18, a ich powierzchnia zmniejszyła się o 4887 m². Rok 2017 jest kolejnym z rzędu, gdy liczba magazynów zakładowych zmniejsza się o 83, ale ich powierzchnia zwiększyła się o 2193 m².

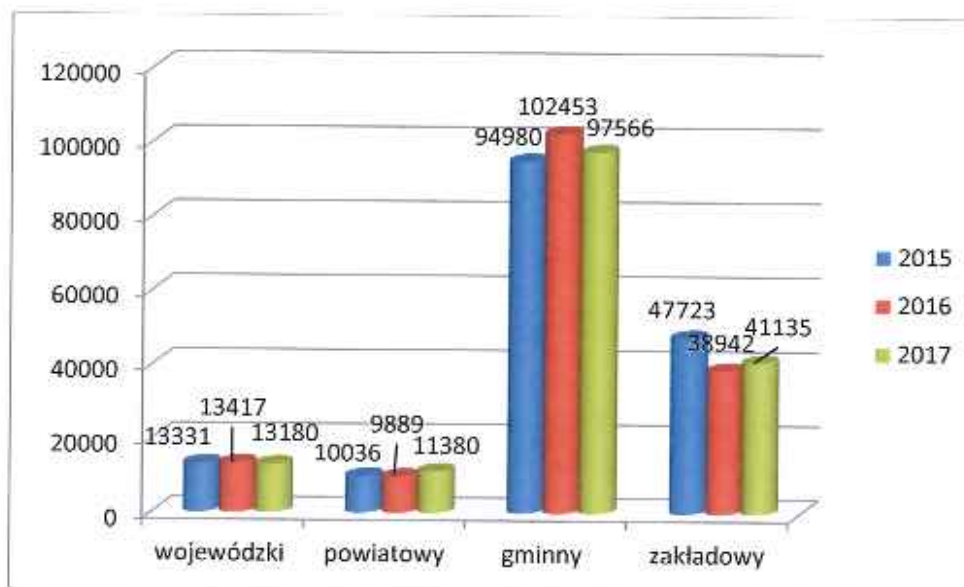
RODZAJ MAGAZYNU	POTRZEBY DOCELOWE	STAN FAKTYCZNY		OBSADA OSOBOWA			
	Ilość	Ilość	Powierzchnia [m ²]	Magazyn		Warsztat	
				Ilość etatów	Ilość zatrudnionych	Ilość etatów	Ilość zatrudnionych
Wojewódzki	16	17	13180	25	25	15	14
Powiatowy	201	197	11380	13	28	0	1
Gminny	2161	2276	97566	160	315	6,5	14
Zakładowy	1644	1392	41135	97	192	0	1
Ogółem	4025	3884	163107	295	557	21,5	30

TABELA NR 2 STAN BAZY MAGAZYNOWEJ I WARSZTATOWEJ OC W SKALI KRAJU.

Stan bazy magazynowej obrony cywilnej, w porównaniu odnoszącym się do lat 2015 - 2017 przedstawiono na zamieszczonych poniżej wykresach.

WYKRES 9. LICZBA MAGAZYNÓW OC W LATACH 2015, 2016, 2017.

WYKRES 10. POWIERZCHNIA MAGAZYNOWA OC W LATACH 2015, 2016, 2017.

WNIOSKI

1. Utrzymywać powierzchnie magazynowe, które zapewniłyby prawidłowe i zgodne z zaleceniami producentów składowanie i przechowywanie znajdującego się w nim sprzętu.
2. Tworzyć nowe powierzchnie magazynowe oraz wykorzystywać możliwości magazynów sprzętu przeciwpowodziowego.
3. W miarę możliwości zatrudniać osoby do warsztatów obsługujących sprzęt OC.

2.7. Sprzęt obrony cywilnej

Zestawienie wybranego sprzętu znajdującego się w magazynach OC w skali kraju przedstawia poniższa tabela.

Zestawienie wybranego sprzętu znajdującego się w magazynach OC w skali kraju 2017				
Lp.	Nazwa sprzętu wg działów	Stan techniczny sprzętu		
		j.m.	Sprawny techniczne	Przewidziany do likwidacji
I	SPRZĘT OCHRONY OSOBISTEJ			
1	Maski p-gaz. /różne/	kpl.	561 287	183 876
2	Odzienie ochronna /różne/	kpl.	63 311	63 165
II	Sorty mundurowe			
3	Mundury ćwiczebne OC /różne/	kpl.	27 986	8 493
4	Rękawice /różne/	par	14 488	1 320
5	Kurtki / sztormiaki/ nieprzemakalne	szt	12447	30
6	Czapka OC	szt.	11374	566
7	Buty /różne/	par	22 754	5 260
III	Sprzęt rozpoznania skażeń chemicznych			
8	Przyrząd rozpozn.chemicz.PChR-54M	kpl.	7 076	1037
9	Kolorymetry polowe PK-56	kpl.	1 247	56
10	Dozymetry chemiczne /różne/	szt.	4 469	1 235
IV	Sprzęt rozpoznania skażeń promieniotwórczych			
11	Rentgenoradiometry /różne/	kpl.	1 418	50
12	Rentgenometry /różne/	kpl.	2 900	60
13	Radiometry /różne/	kpl.	332	5
14	Sygnalizatory prom./różne/	kpl.	3 806	285
15	Dozymetry osobiste	szt	413	4033
16	Sygnalizatory promieniowania RS 70	szt	3936	388
V	Sprzęt służby zdrowia			
17	Torby sanitariusza /różne/	szt.	11 322	1 302
18	Nosze sanitarne /różne/	szt.	14 252	665
19	Opatrunki osobiste /różne/	szt.	220 404	45 545
20	Apteczki	kpl	123	5
VI	Środki i sprzęt do likwidacji skażeń			
21	Indywidualne pakiety p.chem. IPP	szt.	17 033	17 830
22	Indywidualne zestawy samochodowe IZS	kpl.	1 610	476
23	Kabiny dekontaminacyjne	szt.	10	0
VIII	Sprzęt budowli ochronnych			
24	Urządzenie filtrowentylacyjne	szt.	402	16
25	Kłapy wywiewne	szt.	653	63
26	Drzwi stalowe	szt.	616	42

27	Filtropochłaniacz /różne/	kpl	2080	48
28	Automat.zawór p.wybuch./różne/	szt	403	17
IX Sprzęt uzbrojenia i elektroniki				
29	Lornetka pryzmatyczna	szt	1798	182
30	Kompas	szt	921	106
31	hełm	szt	18245	1800
X Sprzęt przeciwpożarowy				
32	piły i pilarki	szt	343	6
33	Koc gaśniczy	szt.	578	0
34	drabina	szt	108	0
XI Sprzęt i urządzenia do ostrzegania i alarmowania				
35	Radiostacje lotnicze /różne/	kpl.	4	0
36	Radiotelefony /różne/	kpl.	2 552	3
37	Odbiorniki radiowe /różne/	kpl.	77	0
38	Anteny /różne/	szt.	179	0
39	Radiowe urządzenie sterujące /różne/	kpl.	235	0
40	Syrena mechaniczna wirnikowa	kpl	456	16
41	Centrale alarmowe /różne/	kpl.	104	1
42	Aparaty tel.polowe /różne/	szt.	1 970	594
43	Łącznice tel./różne/	kpl.	748	136
44	Syreny alarmowe /różne/	kpl.	1 125	16
45	Syreny elektroniczne /różne/	szt.	278	2
46	Radiowe urządzenie włączające syrenę	szt.	561	16
XII Sprzęt żywnościowy				
47	Kuchnie polowe /różne/	kpl.	403	44
48	Kontener 1000 l na wodę	szt.	176	3
49	Termosy	szt	20669	271
50	Zbiornik na wodę /różne/	szt	72	318
XIII Sprzęt przeciwpowodziowy				
51	Motopompy	szt	1201	0
52	Zapory przeciwpowodziowe	szt	672	0
53	Ładowarki worków piaskiem	szt	192	0
54	Worki przeciwpowodziowe	szt	4035738	9440
55	Kamizelki asekuracyjne	szt	1114	6
56	Koła ratunkowe/różne/	szt	536	0
57	Łodzie /różne/	szt.	329	0
58	Osuszacze /różne/	szt.	680	0
XIV Sprzęt kwatermistrzowski				
59	Namioty /różne/	szt.	771	17
60	Łóżka polowe i inne	szt.	8 973	30
61	Śpiwory /różne/	szt.	11 468	21
62	Koce	szt.	20 871	9
63	Plandeki /różne/	szt	171	0
XV Sprzęt saperski				

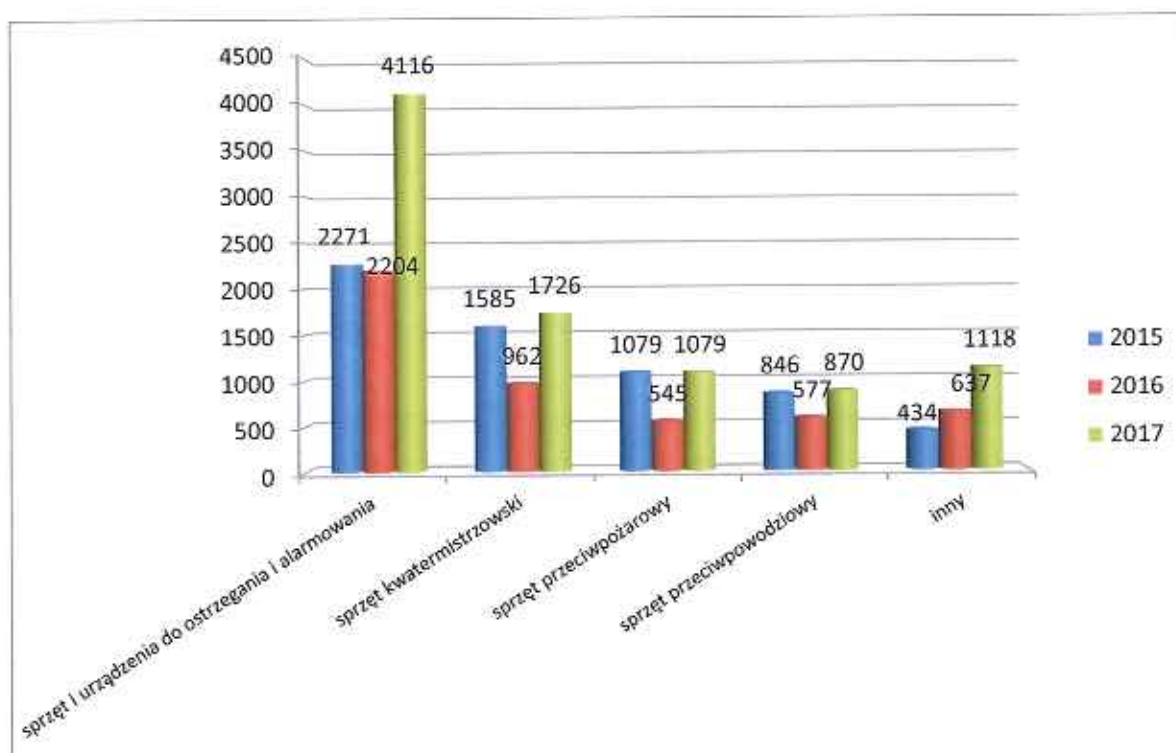

64	wykrywacz min	kpl	11	0
65	Pilarka spalinowa /różne/	szt	283	0
66	Agregat prądotwórczy /różne/	kpl	723	1

TABELA NR 3 WYBRANY SPRZĘT OBRONY CYWILNEJ ZNAJDUJĄCY SIĘ W MAGAZYNACH OBRONY CYWILNEJ W KRAJU.

Na zakup sprzętu OC w 2017 r. poszczególne województwa przeznaczyły następujące kwoty:

- dolnośląskie – ok. 0,54 mln zł,
- kujawsko-pomorskie – ok. 1,18 mln zł.
- lubelskie – ok. 85 tys. zł,
- lubuskie – ok. 0,3 mln zł,
- łódzkie – ok.1,12 mln zł,
- małopolskie – ok. 0,77 mln zł,
- mazowieckie – ok. 2,17 mln zł,
- opolskie – ok. 0,19 mln zł,
- podkarpackie – ok. 0,65 mln zł,
- podlaskie – ok. 0,37 mln zł,
- pomorskie – ok. 0,7 mln zł,
- śląskie – ok. 0,84 mln zł,
- świętokrzyskie – ok. 0,45 mln zł,
- warmińsko-mazurskie – ok. 0,57 mln zł,
- wielkopolskie – ok. 0,16 mln zł,
- zachodniopomorskie – ok. 0,55 mln zł.

WYKRES NR 11. WYDATKI NA ZAKUP WYBRANEGO SPRZĘTU OC W SKALI KRAJU W LATACH 2015, 2016, 2017 (w tys. zł).

WNIOSKI

1. Sprzęt, który utracił parametry eksploatacyjno-techniczne należy zutylizować.
2. Przy odtwarzaniu zasobów należy uwzględniać zapisy wynikające z „Wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 3 marca 2014 roku w sprawie normatywów, w zakresie zaopatrywania organów i formacji obrony cywilnej w sprzęt, środki techniczne i umundurowanie niezbędne do wykonywania zadań obrony cywilnej, z uwzględnieniem ramowych struktur organizacyjnych i podstawowych zadań formacji obrony cywilnej”.

2.8. Punkty likwidacji skażeń

Liczbę planowanych punktów do likwidacji skażeń, ich możliwości eksploatacyjne (przepustowość), zabezpieczenie w środki do likwidacji skażeń oraz potrzeby planowane przez terenowe organy obrony cywilnej w 2017 r. przedstawia poniższa tabela.

L.p.	Nazwa punktu	Przewidywane potrzeby w zakresie likwidacji skażeń	Stacjonarne punkty do likwidacji skażeń	
			Liczba	Przepustowość
1.	PZSan	3 209 267	991	663830
2.	POO	12 384 282	442	407 625
3.	PZTsam	372 813	744	28 565
4.	PZTkol	3787	15	376
5.	PZTwod	4145	9	592
6.	PZWet	499 819	249	26 256

TABELA NR 4. INFORMACJA O PUNKTACH DO LIKWIDACJI SKAŻEŃ W KRAJU.⁶

Z analizy danych, przesłanych przez szefów obrony cywilnej województw za 2017 rok wynika, że możliwości funkcjonalno-sprzętowe punktów do likwidacji skażeń będących w dyspozycji terenowych organów obrony cywilnej są niewystarczające w odniesieniu do przewidywanych potrzeb.

W stosunku do poprzedniego roku sprawozdawczego w 2017 r. zabezpieczenie dotyczące przeprowadzenia zabiegów specjalnych: transportu kolejowego, punktów

⁶ Skróty użyte w tabeli:

PZSan – punkty zabiegów sanitarnych: potrzeby - liczba osób; przepustowość - liczba odkażanych osób/8 godz.

POO – punkty odkażania odzieży: potrzeby - kg odzieży; przepustowość - kg odkażanej odzieży/16 godz.

PZTsam – punkty zabiegów transportu samochodowego: potrzeby - liczba samochodów ciężarowych; przepustowość - liczba odkażanych samochodów ciężarowych/16 godz.

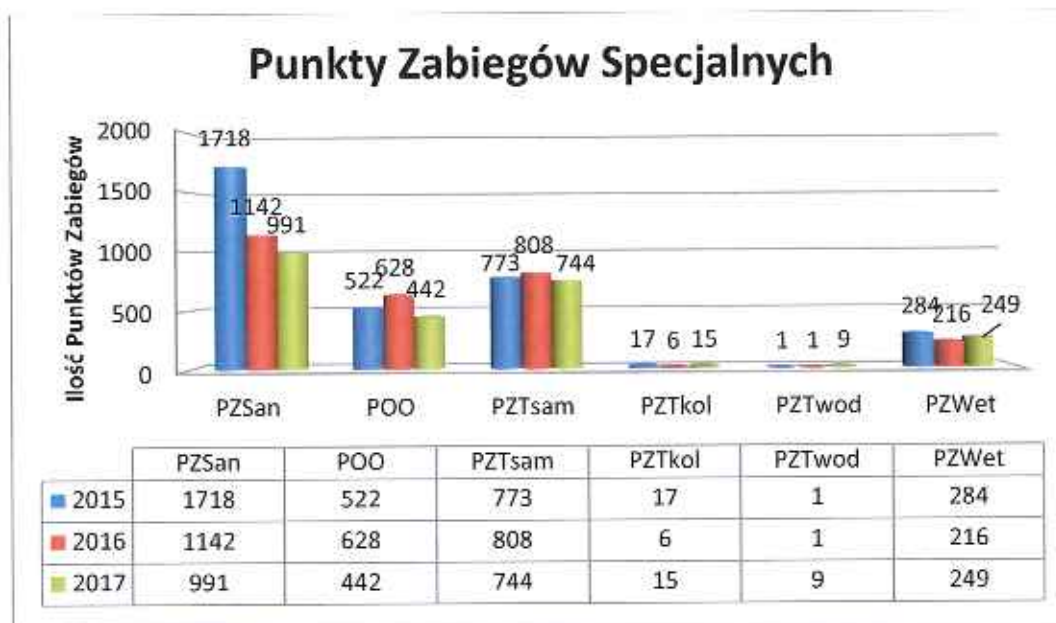
PZTkol – punkty zabiegów transportu kolejowego: potrzeby - liczba składów; przepustowość - liczba odkażanych składów/16 godz.

PZTwod – punkty zabiegów transportu wodnego: potrzeby - liczba jednostek pływających; przepustowość - liczba odkażanych jednostek pływających/godz.

PZWet – punkty zabiegów weterynaryjnych: potrzeby - liczba zwierząt dużych; przepustowość - liczba odkażanych zwierząt dużych/8 godz.

zabiegów transportu wodnego i punktów zabiegów weterynaryjnych uległo zwiększeniu na skutek przyrostu punktów wyznaczonych do przeprowadzania zabiegów w tym zakresie.

WYKRES NR 12. LICZBA PUNKTÓW ZABIEGÓW SPECJALNYCH W LATACH 2015, 2016, 2017.

W 2017 roku liczba punktów zabiegów specjalnych zmniejszyła się w przypadku:

- PZSan – o 151,
- POO – o 186,
- PZTsam – o 64.

Natomiast w przypadku pozostałych punktów przeprowadzania zabiegów specjalnych nastąpiło zwiększenie odpowiednio:

- PZTkol – o 9,
- PZTwod – o 8,
- PZWet – o 33.

W kwestii przeprowadzania zabiegów specjalnych transportu wodnego nastąpił wzrost ilości punktów przeprowadzania zabiegów w województwie zachodnio-pomorskim i lubelskim.

W zakresie analizy stanu przygotowania stacjonarnych i polowych urządzeń do likwidacji skażeń, w tym określenie ich przepustowości, niezbędnych środków chemicznych do wykonywania zabiegów oraz przygotowania obsad do działania, poszczególni Szefowie OC województw przesłali następujące uwagi:

Dolnośląskie

W czasie stałej gotowości państwa nie planuje się organizacji punktów prowadzenia zabiegów sanitarnych i specjalnych. Zadania odkażania i dezaktywacji będą organizowane w sposób doraźny, przede wszystkim siłami i środkami PSP. W przypadku wystąpienia skażeń na dużym obszarze spowodowanych w wyniku uwolnienia do środowiska toksycznych środków przemysłowych lub użyciem broni masowego rażenia podczas konfliktu zbrojnego, jednostki

specjalistyczne ujęte w planie ratowniczo-gaśniczym są niewystarczające do prowadzenia odkażania.

Lubuskie

Zewidencjonowano 12 urządzeń specjalnych, które pozwalają przeprowadzić zabiegi związane z likwidacją skutków skażeń promieniotwórczych i chemicznych. Na terenie województwa nie funkcjonują PZTKol, PZTwod oraz POO. Polowe urządzenia do likwidacji skażeń planuje się na bazie szkół, przedszkoli, ośrodków sportu i rekreacji (PZSan), po ich wcześniejszym przygotowaniu w czasie podwyższenia gotowości obronnej państwa. Podobnie realizowane będą PZTsam na bazie Zakładów Usług Komunalnych, myjni samochodowych.

Opolskie

Brak uregulowań prawnych w zakresie przygotowania urządzeń do likwidacji skażeń powoduje, że instytucje i podmioty gospodarcze nie są zainteresowane utrzymywaniem urządzeń specjalnych.

Podkarpackie

Coroczna aktualizacja ewidencji punktów do likwidacji skażeń na terenie województwa wskazuje na tendencję eliminowania przez jednostki administracji samorządowej punktów zabiegów specjalnych. Spowodowane jest to głównie brakiem uregulowań prawnych w tym zakresie, a także procesem przekształceń własnościowych oraz likwidacją obiektów, na bazie których były utworzone punkty zabiegów sanitarnych, odkażania odzieży, zabiegów transportu samochodowego i kolejowego oraz zabiegów weterynaryjnych.

Pomorskie

Obrona cywilna nie dysponuje ani stacjonarnym ani polowym profesjonalnym sprzętem do likwidacji skażeń. Sprzętem takim dysponują tylko wojska chemiczne SZ RP oraz jednostki ratownictwa chemicznego PSP. Doraźnie do likwidacji skażeń można wykorzystać urządzenia jakie znajdują się na terenie gmin i miast, które po przystosowaniu mogą służyć jako punkty likwidacji skażeń.

Śląskie

Urządzenia do likwidacji skażeń na terenie województwa tworzone są na bazie zakładów pracy, szkół, placówek sportowych, pralni, myjni samochodowych, zajezdni tramwajowych oraz gospodarstw rolnych. Obsady punktów wyznaczane są z pracowników zatrudnionych na etatach oraz wspomagane powołanymi FOC w poszczególnych zakładach. Powodem zmniejszania się ilości urządzeń specjalnych jest również prywatyzacja zakładów pracy. Sytuacja ta powoduje, że zabezpieczenie nie pokrywa potrzeb w tym zakresie.

Wielkopolskie

Na terenie województwa nie planuje się polowych urządzeń do likwidacji skażeń. Istnieje pilna potrzeba uregulowania prawnego organizacji urządzeń specjalnych stacjonarnych i polowych.

Zachodniopomorskie

Na bazie istniejącej infrastruktury w województwie brak jest realnych miejsc do prowadzenia likwidacji skażeń, wymienione przez powiaty instalacje nie mają obiegów zamkniętych i dlatego skażona woda dostaje się ogólnie dostępnej kanalizacji. Samorząd nie posiada odkaźników (w ostateczności można pozyskać odkaźniki tylko na pierwszą dobę). Samorząd gminny wykorzystuje sprzęt OSP formacji obrony cywilnej do ratownictwa ogólnego.

Szefowie obrony cywilnej województw wskazują na pilną potrzebę wprowadzenia uregulowań prawnych w zakresie przygotowania urządzeń do likwidacji skażeń, które nakazywałyby instytucjom i podmiotom gospodarczym utrzymywać urządzenia do zabiegów specjalnych. Ponadto regulacjom szczegółowym powinny zostać poddane wymogi w zakresie ochrony środowiska.

WNIOSKI

Istnieje pilna konieczność wydania podstaw prawnych do uregulowania kwestii organizacji i prowadzenia zabiegów specjalnych przez formacje obrony cywilnej.

2.9. Ochrona ujęć i urządzeń wodnych

Aktualny stan prawny dotyczący dostaw wody oraz jakości wody przeznaczonej do spożycia w dalszym ciągu nie reguluje zagadnień dotyczących zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych, m.in. w czasie klęsk żywiołowych i wojny, a także nie daje deklaracji prawnej do opracowania założeń dot. zapewnienia ich funkcjonowania w ww. warunkach.

Należy zaznaczyć, że opisujące te zasady, a uchylone w 2001 roku ze względu na utratę ważności podstawy prawnej, Zarządzenie nr 2/95 Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 września 1995 roku w sprawie zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach specjalnych nadal jest wykorzystywane przez organy samorządu terytorialnego, bowiem regulowało ono zagadnienia dotyczące bezpieczeństwa dostaw wody dla ludności oraz ujęć i urządzeń publicznych służących zaopatrywaniu ludności i zakładów spożywczych w wodę, jak również określało wymagania techniczne dla tych urządzeń i organizacyjne dostaw wody, a także odnosiło się do kwestii związanych z lokalizacją i wydajnością studni awaryjnych.

Brak wyraźnych podstaw prawnych, a także prowadzenie ciągłej inwentaryzacji oraz różnorodność interpretacji powyższych zagadnień może powodować, iż przekazywane informacje mogą mieć charakter przybliżony (np. województwo małopolskie, powiat

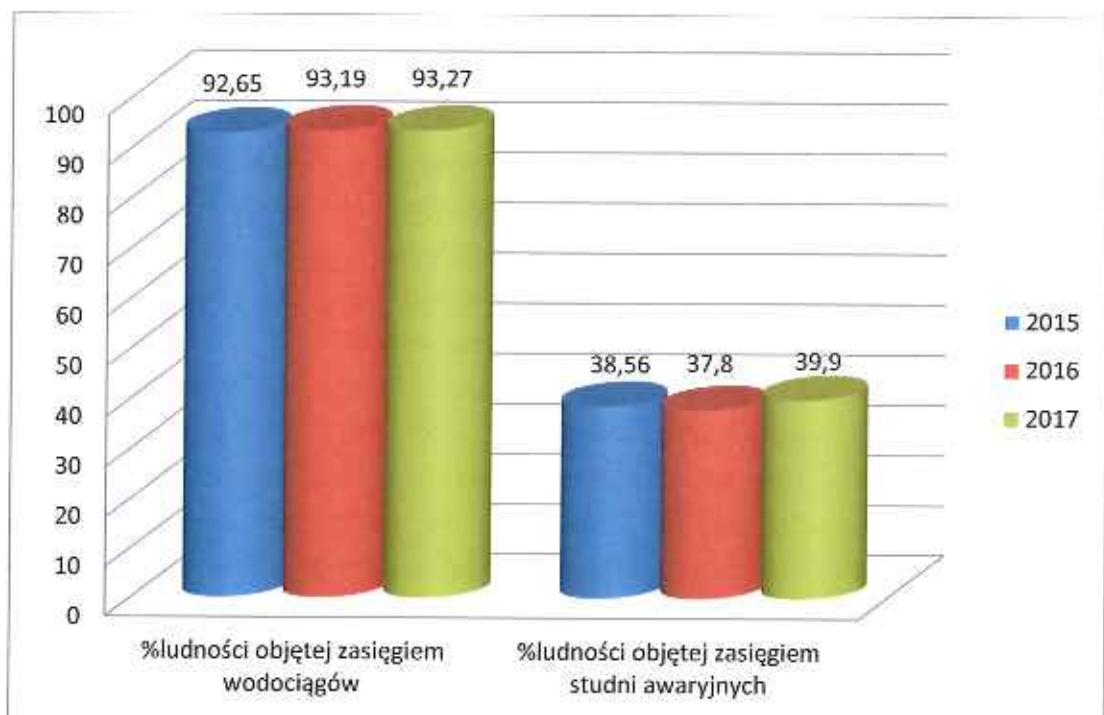

tatrzański – wzrost ilości podziemnych ujęć wodnych w roku 2017 w stosunku do roku 2016 wyniósł 1294 sztuki).

Z przekazanych danych wynika, że organy samorządu terytorialnego, w miarę posiadanych środków finansowych oraz istniejących braków i potrzeb, kontynuują proces zapewniania ciągłości funkcjonowania ujęć wody poprzez wyposażanie nowo budowanych lub modernizowanych ujęć wodociągowych w agregaty lub przystosowywanie ich instalacji elektrycznej do podłączenia przewoźnych agregatów prądotwórczych, zapewnianie możliwości przełączania zasilania energii elektrycznej lub zmianę kierunku w układzie zasilania wody.

Opracowywane dokumenty planistyczne przewidują, że w warunkach kryzysowych zaopatrzenie ludności w wodę realizowane będzie poprzez ujęcia wody zakładowe, osiedlowe, a także zakładowe studnie posiadające agregaty prądotwórcze wraz ze studniami publicznymi i prywatnymi. Natomiast w sytuacjach awaryjnych do zaopatrzenia w wodę wykorzystywane będą cysterny oraz inne zbiorniki będące na wyposażeniu jednostek samorządowych, jednostek sąsiadujących oraz prywatnych podmiotów gospodarczych, które uzupełniane będą o wodę konfekcjonowaną (butelkowaną lub w innych pojemnikach) zgodnie z wcześniej zawartymi umowami.

Stopień objęcia zasięgiem wodociągów ludności w kraju na przestrzeni ostatnich trzech lat w dalszym ciągu utrzymuje się na poziomie około 93%. Natomiast ilości ludności objętej zasięgiem studni awaryjnych nieznacznie wzrósł i obecnie oscyluje w okolicach 40%.

WYKRES NR 13. PROCENT LUDNOŚCI OBJĘTEJ ZASIĘGIEM WODOCIĄGÓW I STUDNI AWARYJNYCH

Pomimo spadku w roku 2017 potrzeb ilości budowy studni awaryjnych w stosunku do roku 2016 o 657 sztuk (w sumie zgłoszono potrzebę budowy studni awaryjnych w kraju w ilości

3365 sztuk), to nadal największe potrzeby w zakresie ich budowy zgłaszają województwa dolnośląskie (1107 sztuk), podkarpackie (447 sztuk) oraz małopolskie (409 sztuk).

WNIOSKI

Nadal podtrzymuje się wnioski sformułowane w roku 2016 dotyczące:

1. Rekomendacji powołania przez właściwego ministra zespołu, który podejmie prace nad opracowaniem aktu prawnego oraz przepisów wykonawczych umożliwiających w sposób szczegółowy realizowanie zagadnienia dotyczącego zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urzędzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach „specjalnych”.
2. Systematycznego budowania, w odniesieniu do istniejących potrzeb oraz w miarę posiadanych środków finansowych, awaryjnych ujęć wody oraz wyposażanie i dostosowywanie już istniejących w zespoły prądotwórcze umożliwiające działanie w sytuacjach kryzysowych.

2.10. Szkolenia

2.9.1 Szkolenia w obszarze obrony cywilnej organizowane przez terenowe organy obrony cywilnej

Na podstawie danych przesłanych przez Wydziały Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędów Wojewódzkich wynika, że w 13 586 różnych formach edukacyjnych z zakresu obrony cywilnej w skali kraju w 2017 r. uczestniczyło 414 777 osoby. Zestawienie szkoleń i osób w grupach szkoleniowych przedstawiono w tabeli poniżej.

GRUPA SZKOLENIOWA	2015		2016		2017	
	Liczba osób	Liczba szkoleń	Liczba osób	Liczba szkoleń	Liczba osób	Liczba szkoleń
Starostowie oraz wójtowie/ burmistrzowie/ prezydenci miast*	1 306	395	971	290	1 268	318
Pracownicy ds. OC, obronnych w gminie	2 788	1 073	3 299	1 344	3 499	1 420
Pracownicy ds. OC, obronnych w powiecie	1 442	414	1 402	444	1 470	395
Pracownicy ds. OC, obronnych w województwie	314	67	266	96	106	75
Zespoły zarządzania kryzysowego w gminie	8 729	1 031	6 904	982	7 715	1 059
Zespoły zarządzania kryzysowego w powiecie	2 858	254	2 532	238	2 619	247
Zespoły zarządzania kryzysowego w województwie	489	34	423	116	593	118
Dyrektorzy, kierownicy zakładów pracy, prezisi jednostek gospodarczych	2 341	331	2 310	547	2 380	526
Inspektorzy/pracownicy ds. OC/obronnych w zakładach pracy	2 228	281	19 45	552	2 476	289
Instruktorzy OC	39	18	295	36	159	45
Komendanci formacji	1 274	666	634	382	1 006	406
Członkowie formacji	29 530	3 105	33 043	2 736	22 362	2 253
Kuratorzy oświaty	0	0	0	0	4	2
Wizytatorzy MEN ds. obronnych	7	1	11	4	147	10
Dyrektorzy szkół	1 886	403	2 037	417	1 844	390
Nauczyciele	16 189	803	14 176	743	18 218	884
Ćwiczenia	181 487	2 011	208 116	2 007	206 344	2 385
Pozostałe	49 826	1 505	101 327	4 405	142 567	2 764
RAZEM	302 733	12 392	370 842	15 339	414 777	13 586

* Tabelę uzupełniono o dane w zakresie szkoleń starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast.

TABELA NR 5. REALIZACJA SZKOLEŃ W POSZCZEGÓLNYCH GRUPACH SZKOLENIOWYCH ZA LATA 2015-2017.

Terenowymi organami obrony cywilnej na szczeblu samorządowym są starostowie, wójtowie i burmistrzowie lub prezydenci miast. Do zakresu ich działania należy kierowanie oraz koordynowanie przygotowań i realizacji przedsięwzięć obrony cywilnej przez instytucje państwowe, przedsiębiorców i inne jednostki organizacyjne oraz organizacje społeczne działające na ich terenie. Przygotowanie tych osób do realizacji zadań zapewniają dedykowane

szkolenia. W 2017 roku, analogicznie jak w latach ubiegłych, organizowano szkolenia z zakresu obrony cywilnej dla władz samorządów gminnych i powiatowych.

Zgodnie z polskim prawem podstawowymi jednostkami organizacyjnymi przeznaczonymi do wykonywania zadań obrony cywilnej są formacje obrony cywilnej. Formacje tworzą w drodze rozporządzenia ministrowie, a wojewodowie, starostowie, wójtowie lub burmistrzowie (prezydenci miast) – w drodze zarządzenia, uwzględniając w szczególności: skalę występujących zagrożeń, rodzaj formacji, ich przeznaczenie oraz stan osobowy i organizację wewnętrzną. Formacje OC mogą tworzyć także pracodawcy. Dla formacji obrony cywilnej w 2017 roku organizowano szkolenia mające na celu przygotowanie członków tych formacji do działań. Należy zaznaczyć, że za szkolenie formacji odpowiada organ tworzący, a zakres tematyczny szkolenia wynika z zadań realizowanych przez te formacje.

Porównanie liczby przeszkolonych formacji w stosunku do ogólnej liczby formacji OC w latach 2015 – 2017 przedstawiono poniżej:

ROK	Liczba przeszkolonych formacji	Ogólna liczba formacji	Procent przeszkolenia formacji
2015	3 249	9 985	32,54 %
2016	2 752	8 999	30,58 %
2017	2 748	8 994	30,55 %

TABELA NR 6. AKTYWNOŚĆ SZKOLENIOWA FORMACJI OBRONY CYWILNEJ W LATACH 2015-2017.

Z otrzymanych danych wynika, że w 2017 r. przeszkolono 21 628 członków z 2 748 formacji obrony cywilnej. Oznacza to, że spośród 74 000 członków formacji w Polsce przeszkolonych zostało 29,28 %. Na 8 994 formacji OC przeszkolono 2 748 formacji, co stanowi 30,55 % wszystkich formacji w kraju. Szczegółowe informacje przedstawia poniższa tabela.

GRUPA SZKOLENIOWA	Liczba przeszkolonych formacji / liczba przeszkolonych osób					
	podstawowe		doskonalące		specjalistyczne	
	liczba formacji	liczba osób	liczba formacji	liczba osób	liczba formacji	liczba osób
komendanci formacji obrony cywilnej						
komendanci formacji do zadań ogólnych	21	134	19	78	1	2
komendanci formacji do zadań specjalnych	96	215	116	327	1	6
członkowie formacji obrony cywilnej						
formacje do zadań ogólnych	332	3 699	228	2553	21	253
formacje do zadań specjalnych	447	2 889	212	2019	58	466
lotnicze formacje obrony cywilnej	25	275	21	195	33	325
wojewódzkie ośrodki analizy danych i alarmowania	0	0	4	68	1	16
wojewódzkie ośrodki analiz laboratoryjnych	0	0	4	207	0	0
powiatowe ośrodki analizy danych i alarmowania	31	315	76	655	35	667
powiatowe ośrodki analiz laboratoryjnych	9	125	13	88	6	72
zespoły pobierania próbek	6	32	12	54	1	8
drużyny wykrywania i alarmowania	208	1685	427	3002	79	526
inne formacje obrony cywilnej	50	325	151	284	4	63
RAZEM	1 225	9 694	1 283	9 530	240	2 404

TABELA NR 7. AKTYWNOŚĆ SZKOLENIOWA FORMACJI OBRONY CYWILNEJ W 2017 ROKU.

GRUPA SZKOLENIOWA	Liczba przeprowadzonych szkoleń	Liczba danych formacji / liczba osób w formacji		Inne przedsięwzięcia/ Formy szkoleniowe	
		liczba formacji	liczba osób	liczba formacji	liczba osób
Komendanci formacji obrony cywilnej					
komendanci formacji do zadań ogólnych	58	199	296	46	57
komendanci formacji do zadań specjalnych	102	1 046	1 349	62	68
Członkowie formacji obrony cywilnej					
formacje do zadań ogólnych	439	1 520	23 572	241	4 478
formacje do zadań specjalnych	522	4 203	29 269	201	1 927
lotnicze formacje obrony cywilnej	51	102	1 464	1	8
wojewódzkie ośrodki analizy danych i alarmowania	9	6	148	1	17
wojewódzkie ośrodki analiz laboratoryjnych	8	6	258	1	64
powiatowe ośrodki analizy danych i alarmowania	229	259	2 083	36	386
powiatowe ośrodki analiz laboratoryjnych	44	104	1 195	7	78
zespoły pobierania próbek	22	72	433	21	91
drużyny wykrywania i alarmowania	690	1 302	12 717	133	1 431
inne formacje obrony cywilnej	60	175	1 216	4	54
RAZEM	2 234	8 994	74 000	754	8 659

TABELA NR 8. LICZBA FORMACJI OBRONY CYWILNEJ I SZKOLEŃ ZORGANIZOWANYCH W 2017 ROKU.

W 2017 r. odbyło się 10 733 szkoleń z zakresu powszechnej samoobrony, w których uczestniczyło 671 654 osób. Na terenie kraju prowadzone były także inne niż szkolenia, działania o charakterze edukacyjnym mające na celu zapoznanie ludności z zagrożeniami zarówno czasu pokoju jak i wojny oraz sposobami przeciwdziałania lub minimalizacji ich skutków. W ramach powszechnej samoobrony ludności prowadzone były również szeroko zakrojone akcje informacyjne, których celem było zapoznanie ludności i pracowników zakładów pracy z zagrożeniami lokalnymi i zasadami przeciwdziałania tym zagrożeniom. Zestawienie danych dotyczących szkoleń realizowanych w ramach powszechnej samoobrony w latach 2015 - 2017 przedstawia poniższa tabela.

Grupa szkoleniowa	2015		2016		2017	
	Liczba osób	Liczba szkoleń	Liczba osób	Liczba szkoleń	Liczba osób	Liczba szkoleń
Ludność w ramach powszechnej samoobrony	480 846	3 717	313 446	2 909	477 375	6 810
Pracownicy zakładów pracy w ramach powszechnej samoobrony	116 846	2 589	133 709	3 115	194 279	3 923
RAZEM	597 692	6 306	447 155	6 024	671 654	10 733

TABELA NR 9. REALIZACJA SZKOLEŃ W RAMACH POWSZECHNEJ SAMOOBRONY W LATACH 2015-2017.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące różnych form szkolenia oraz informowania społeczeństwa o zagrożeniach i przeciwdziałaniu im, realizowanych w ramach powszechnej samoobrony w 2017 r.

CZĘŚĆ A				
Rodzaj przedsięwzięć	Forma szkolenia	Liczba przedsięwzięć	Liczba osób	Liczba godzin szkolenia
Zorganizowane	Szkolenia stacjonarne w zakładzie pracy	2 244	91 654	4 190,75
	Szkolenia stacjonarne w miejscu zamieszkania	576	30 360	705
	Konkursy	376	21 647	
	Ćwiczenia – obserwatorzy	508	115 739	
	Zawody	194	17 194	
	Pogadanki w zakładach pracy	2 141	104 361	5 447
	Pogadanki w miejscu zamieszkania	905	39 507	572
	Inne	7 001	161 217	10 460

CZĘŚĆ B			
Rodzaj przedsięwzięć	Forma	Liczba przedsięwzięć	Nakład
Informacyjno-wydawnicze	Ulotki		296 191
	Broszury		66 610
	Folder		8 569
	Wystawy	94	
	Plakat/Obwieszczenia		12 899
	Gazetki ścienne	597	
	Tablice informacyjne	13 441	
	Inne	8 187	97 025
	Strona internetowa	1 046	

TABELA NR 10. RÓŻNE FORMY SZKOLENIA ORAZ INFORMOWANIA SPOŁECZEŃSTWA O ZAGROŻENIACH I IM PRZECIWDZIAŁANIU, REALIZOWANE W RAMACH POWSZECHNEJ SAMOOBRONY W 2017 R.

Realizacja szkoleń i innych przedsięwzięć z zakresu powszechnej samoobrony ludności w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela:

Zorganizowane niestandardowe formy szkolenia	2015	2016	2017
Szkolenia stacjonarne w zakładzie pracy	3 280	1 867	2 244
Szkolenia stacjonarne w miejscu zamieszkania	666	720	576
Konkursy	618	437	376
Ćwiczenia - obserwatorzy	745	522	508
Zawody	199	200	194
Pogadanki w zakładach pracy	1 213	1 248	2 141
Pogadanki w miejscu zamieszkania	851	1 030	905
Inne	1 165	7 689	7 001
Przedsięwzięcia informacyjno - wydawnicze	2015	2016	2017
Ulotki	161 240	266 511	296 191
Broszury	55 948	95 113	66 610
Foldery	9 673	8 173	8 569
Wystawy	42	42	94
Plakat/obwieszczenia	20 107	11 747	12 899
Gazetki ścienne	4	749	597
Tablice informacyjne	254	4 317	13 441
Inne	66 533	42 691	8 187
Strony internetowe	1 016	1 167	1 046

TABELA NR 11. REALIZACJA SZKOLEŃ I INNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ Z ZAKRESU SAMOOBRONY W LATACH 2015-2017.

Poniżej przedstawiono zestawienie porównawcze liczby porozumień podpisanych ze środkami masowego przekazu oraz liczby nadanych komunikatów w latach 2015 - 2017 z podziałem na szczeble administracji.

Liczba podpisanych porozumień ze środkami masowego przekazu oraz liczba nadanych komunikatów												
Jednostka podziału administracyjnego kraju	2015				2016				2017			
	Radio		TV		Radio		TV		Radio		TV	
	liczba porozumień	liczba komunikatów	liczba porozumień	liczba komunikatów	liczba porozumień	liczba komunikatów	liczba porozumień	liczba komunikatów	liczba porozumień	liczba komunikatów	liczba porozumień	liczba komunikatów
Województwo	20	287	14	1 357	19	1 058	12	1 504	19	530	13	995
Powiat	73	1 128	66	461	65	422	41	211	51	622	38	373
Gmina	86	516	118	287	84	584	91	557	82	687	98	611
RAZEM	179	1 931	198	2 105	168	2 064	144	2 272	152	1839	149	1979

TABELA NR 12. LICZBA PODPISANYCH POROZUMIENI ZE ŚRODKAMI MASOWEGO PRZEKAZU ORAZ LICZBA NADANYCH KOMUNIKATÓW W LATACH 2015-2017.

2.9.2 Szkolenia realizowane na szczeblu centralnym w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej

Przedsięwzięcia szkoleniowe w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej na szczeblu centralnym realizowane były na podstawie „Harmonogramu szkoleń podstawowych i specjalistycznych oraz innych przedsięwzięć organizowanych na szczeblu centralnym z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej w 2017”, zatwierdzonego przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju w dniu 9 stycznia 2017 roku.

Realizując powyższy harmonogram zorganizowano i zrealizowano w 2017 roku szereg przedsięwzięć szkoleniowych, w tym:

- 1) **Narady Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dyrektorami wydziałów bezpieczeństwa i zarządzania kryzysowego urzędów wojewódzkich:**
 - a) W dniach 19-21 kwietnia 2017 r. odbyła się w Zamościu nt. „Zarządzanie kryzysowe w aspekcie zwalczania zakaźnych chorób zwierząt”. Tematyka spotkania dotyczyła przedstawienia aktualnego stanu i efektów pracy nad projektem ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz projektów wykonawczych opracowanych do

projektowanej ustawy, kontroli SOCK działalności w zakresie przygotowania i realizacji przedsięwzięć OC, zwalczania zakaźnych chorób zwierząt, zarządzania kryzysowego w aspekcie zwalczania zakaźnych chorób zwierząt, zadań wojewody i urzędu wojewódzkiego w realizacji zadań związanych z planowaniem i uruchomieniem środków reagowania NATO, problematyki zwalczania zakaźnych chorób zwierząt w poszczególnych województwach, Centralnej Aplikacji Raportującej – stanu aktualnego i perspektyw rozwoju.

- b) W dniach 25-27 października 2017 r. odbyła się w Poznaniu nt. „Teleinformatyczny standard wyposażenia centrów zarządzania kryzysowego”. Tematyka spotkania dotyczyła przedstawienia aktualnego stanu i efektów pracy nad projektem ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz projektów aktów wykonawczych do projektowanej ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej, prezentacji rozwiązań technicznych i teleinformatycznych stosowanych w WBiZK (WCZK) WUW w Poznaniu, zapoznania się z procedurami działania wydzielonych sił i środków SZ RP do działań w sytuacjach kryzysowych oraz ze sprzętem wykorzystywanym przez wojsko do cywilnego zarządzania kryzysowego.

2) Warsztaty szkoleniowe

- a) W dniach 21.06 – 23.06.2017 r. odbyły się w Ośrodku Szkolenia SP PSP Bydgoszcz w miejscowości Tylina Góra na temat: „Wykrywanie zagrożeń w ramach systemu wykrywania i alarmowania oraz systemu wczesnego ostrzegania”. Warsztaty przeznaczone były dla specjalistów urzędów wojewódzkich zajmujących się problematyką wczesnego ostrzegania i alarmowania ludności. Poświęcone były projektowi ustawy o ochronie ludności, funkcjonowaniu i rozwojowi SI Promień w ramach KSWSiA w aspekcie jego wdrożenia na szczeblu powiatów oraz praktycznej obsługi narzędzia teleinformatycznego na potrzeby podmiotów wchodzących w skład KSWSiA WAŻKA. W przedmiotowych warsztatach wzięło udział 57 osób.
- b) W dniach 28 – 30.06.2017 r. odbyły się w Krakowie na temat: „Przygotowanie do kontroli, realizacja postępowania kontrolnego i opracowanie dokumentacji pokontrolnej” w Krakowie. Warsztaty przeznaczone były dla kierowników kontroli i osób odpowiedzialnych za prowadzenie kontroli z realizacji zadań obrony cywilnej, pracownicy KG PSP. W przedmiotowym przedsięwzięciu uczestniczyły 23 osoby.
- c) W dniach 30.08.2017 r. – 1.09.2017 r. odbyły się w Ośrodku Szkolenia SP PSP Bydgoszcz w miejscowości Tylina Góra na temat: „Logistyczne zabezpieczenie zadań obrony cywilnej w kontekście ewakuacji ludności, oraz projektu wytycznych do funkcjonowania budowli ochronnych opartych o zapisy w projekcie nowej ustawy o ochronie ludności”. Celem warsztatów było zapoznanie uczestników z aktualnym

stanem prac nad projektem ustawy o ochronie ludności, z projektem wytycznych Szefa OCK w sprawie zasad postępowania z zasobami budownictwa ochronnego, z symulatorem zachowania tłumu w czasie zagrożenia oraz ewakuacji, z najnowszymi rozwiązaniami systemów wentylacji schronów i ukryć, z nowymi rozwiązaniami w zakresie aparatury dozymetrycznej, omówienie wykonania przez powiaty oceny stanu przygotowania obrony cywilnej w województwie śląskim za 2016 r., zapoznanie z zasadami utrzymania stanu technicznego przyrządów dozymetrycznych OC - funkcjonowanie pracowni izotopowej klasy „Z” w Podlaskim Urzędzie Wojewódzkim, zapoznanie z analizą realizacji wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 18 listopada 2013 r. do działalności w dziedzinie obrony cywilnej w 2016 r. oraz podsumowanie działalności za 2016 r. w zakresie logistycznego zabezpieczenia zadań Obrony Cywilnej. W warsztatach uczestniczyło 46 osób.

- d) W dniach 19-20.10.2017 r. odbyły się w Worlinach koło Olsztyna na temat: „Metodyka ATP – 45D, oprogramowanie SI PROMIEN – posługiwanie się narzędziami prognozującymi zagrożenia. Szkolenie obsady etatowej WOADA oraz komendantów POADA”. Przedsięwzięcie przeznaczone było dla specjalistów urzędów wojewódzkich zajmujących się problematyką obrony cywilnej. Tematyka dotyczyła zasad korzystania z oprogramowania SI PROMIEN oraz posługiwania się normą ATP-45 „DELTA”. W przedmiotowym przedsięwzięciu uczestniczyło 30 osób.
- e) W dniach 4-5 grudnia 2017 r. w Warszawie zrealizowano warsztaty nt.: „Rola WCZK i PCZK w kontekście współpracy podmiotów podczas występowania sytuacji kryzysowej”. Program warsztatów szkoleniowych dotyczył realizacji postanowień wynikających z ustawy o zarządzaniu kryzysowym, omówienia potrzeby zmian w ustawie o zarządzaniu kryzysowym wynikających z materiałów przesłanych do członków Zespołu powołanego zarządzeniem nr 101 PRM z dnia 4 września 2017 r., roli WCZK i PCZK w sytuacji wystąpienia zagrożeń oraz ostrzegania i alarmowania ludności, prowadzenia działań ratowniczych podczas sierpniowych nawałnic oraz współpracy Państwowej Straży Pożarnej z innymi podmiotami podczas nawałnic – sierpień 2017. W przedmiotowym przedsięwzięciu uczestniczyły 22 osoby.
- f) W dniach 27-29 listopada 2017 r. odbyły się warsztaty w Kazimierzu Dolnym na temat: „Nowelizacja wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 30.08.2016 r. w sprawie oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w województwach”. Program warsztatów szkoleniowych dotyczył zagadnień sprawozdawczości w zakresie OC na potrzeby Szefa OCK, opracowania projektu wytycznych i projektu załączników do wytycznych Szefa OCK do opracowania oceny stanu przygotowań ochrony ludności i obrony cywilnej w województwach. W przedmiotowych warsztatach uczestniczyło 23 osoby.

- g) W dniach 13-15 grudnia 2017 r. odbyły się warsztaty w Tychach na temat: „Systemy szkolenia dla potrzeb ochrony ludności i obrony cywilnej”. Tematyką warsztatów było przedstawienie aktualnego stanu prawnego w zakresie organizacji szkoleń w obszarze obrony cywilnej/ ochrony ludności, omówienie koncepcji szkolenia w projektowanej ustawie o obronie cywilnej i ochronie ludności oraz organizacja szkoleń w obszarze ochrony ludności i obrony cywilnej w roku 2018.

3) Szkolenia w zakresie ochrony ludności, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego:

- a) W dniu 17 marca 2017 r. w Europejskim Centrum Solidarności w Gdańsku odbyło się szkolenie z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego dla przedstawicieli administracji publicznej pt. „Prawo humanitarne wobec współczesnych wyzwań – rola i miejsce administracji publicznej”. Celem szkolenia było przybliżenie procesu implementacji międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych i ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych, stosowanie praw człowieka w rejonie odpowiedzialności prawa konfliktów zbrojnych, przedstawienie sytuacji pracowników administracji publicznej w trakcie prowadzonych działań zbrojnych i w czasie okupacji w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego, przedstawienie uwarunkowań prawnych przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym oraz implementacji ratownictwa wojskowego do przeciwdziałania skutkom zagrożeń terrorystycznych i zagrożenie terrorystyczne dla obiektów administracji publicznej. W przedmiotowym szkoleniu uczestniczyły 134 osoby.
- b) W dniach 25 – 29 września 2017 r. w Warszawie w Akademii Sztuki Wojennej zorganizowane zostało szkolenie / kurs dla operatorów systemu informatycznego PROMIEN, współorganizowane przez Centrum Szkolenia Obrony Przed Bronią Masowego Rażenia w SZ RP. Celem kształcenia jest przygotowanie słuchaczy do pracy z systemem informatycznym PROMIEN przeznaczonym do prognozowania i oceny sytuacji skażeń oraz ostrzegania o skażeniach promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych. Tematyka szkolenia dotyczyła zapoznania się z funkcjami, przeznaczeniem i użytkowaniem Pakietu Grafiki Operacyjnej, nauczania praktycznego postępowania się PGO w stopniu wymaganym podczas użytkowania SI PROMIEN, nauczania procedur wprowadzania i obróbki danych związanych z komputerowym prognozowaniem skażeń promieniotwórczych, chemicznych i biologicznych w SI PROMIEN przy wykorzystaniu edytora ADatP-3, nauczania praktycznego formatowania i przetwarzania meldunków NBC, zobrazowania sytuacji skażeń, praktycznego wykonywania prognoz i oceny sytuacji skażeń w SI PROMIEN. W przedmiotowym kursie udział brało 3 pracowników KG PSP.
- c) W dniach 20-24 listopada 2017 roku w Radziejowicach odbyło się szkolenie XXI edycji Polskiej Szkoły Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Konfliktów Zbrojnych.

Tematyka szkolenia XXI edycji dotyczyła następujących zagadnień: międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych – definicja, źródła, podstawowe zasady i zakres zastosowania, definicja konfliktu zbrojnego, ochrona rannych i chorych, funkcjonowanie wojskowego personelu medycznego podczas konfliktów zbrojnych, zakazy i ograniczenia dotyczące środków prowadzenia działań zbrojnych, status kombatanta i jeńca wojennego, cel wojskowy a obiekt chroniony, metody prowadzenia działań zbrojnych, ochrona ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych, niemiędzynarodowe konflikty zbrojne w świetle MPHKZ – wybrane przykłady, specyfika wojny powietrznej w świetle MPHKZ, odpowiedzialność jednostki za zbrodnie, wojna na morzu we współczesnym prawie międzynarodowym, ochrona praw człowieka w sytuacji konfliktu zbrojnego, implementacja międzynarodowego prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych, sytuacja prawna uchodźców w konfliktach zbrojnych, ochrona dóbr kultury w konfliktach zbrojnych, międzynarodowy Ruch CK i CP oraz jego rola w rozwoju i upowszechnianiu MPHKZ. W przedmiotowym szkoleniu wzięło udział 6 pracowników KG PSP.

- d) W dniach 27-28 listopada 2017 r. w Warszawie odbyło się szkolenie dla pracowników Państwowej Straży Pożarnej w zakresie planów ciągłości działania i ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego. Tematyka dotyczyła następujących zagadnień: zarządzanie ciągłością działania (BCM), zarządzanie projektem, określenie kontekstu (gospodarczego, prawnego i społecznego) KGSP, identyfikacja przykładowych interesariuszy KGSP i ich wymagań w zakresie ciągłości działania, wybór procesów operacyjnych objętych analizą BIA, czynności przygotowawcze do przeprowadzenia analizy BIA, praktyczne aspekty przeprowadzenia analizy BIA, omówienie metodyki analizy BIA, definiowanie najgorszego scenariusza oraz źródeł potencjalnych strat, sposób szacowania strat finansowych, sposób szacowania strat niepoliczalnych (wizerunkowych, prawnych, bezpieczeństwo KSE), sposób definiowania wymagań na ciągłość działania, ocena ryzyka dla procesów krytycznych (analiza ryzyka), zdefiniowanie Strategii Zachowania Ciągłości Działania (BCM), omówienie Systemu Zarządzania Incydentami (ICS), definiowanie Struktury Zarządzania Kryzysowego, zdefiniowanie szkicu Struktury Zarządzania Kryzysowego KGSP zgodnie ze standardem ISO 22301 i ICS, wymagana dokumentacja Systemu Zarządzania Ciągłością Działania, opracowanie Planu Ciągłości Działania, aktualizacja i utrzymanie BCM, wbudowanie BCM w kulturę organizacyjną firmy. W przedmiotowym przedsięwzięciu uczestniczyły 3 osoby.

4) Nadzór KG PSP nad szkoleniami z zakresu obrony cywilnej:

- a) W dniach 26-28 kwietnia oraz 22-24 listopada 2017 r. nadzorowane były szkolenia na Instruktorów Obrony Cywilnej w Krakowie.

- b) W dniach 22-24 lutego oraz 11-13 października 2017 r. nadzorowane były szkolenia w Krakowie dla nowozatrudnionych pracowników administracji publicznej zajmujących się tematyką Obrony Cywilnej.

5) Przedsięwzięcia związane z ochroną dóbr kultury i dziedzictwa narodowego:

- a) Rada Programowa ds. Ochrony Dóbr Kultury Przed Nadzwyczajnymi Zagrożeniami przy Komendancie Głównym PSP.
- W dniach 10-11 kwietnia 2017 roku odbyło się posiedzenie Rady w siedzibie Stowarzyszenia Historyków Sztuki w Muzeum – Zespole Zamkowym w Niedzicy. *Tematem przewodnim posiedzenia było zabezpieczenie przeciwpożarowe drewnianych obiektów sakralnych na przykładzie województwa małopolskiego.* Celem posiedzenia było przedstawienie sprawozdania z ostatniego posiedzenia Rady Programowej i analiza realizacji wniosków, analiza planu pracy Rady na rok 2017, przygotowanie do Międzynarodowej Konferencji „Ochrona dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń” Kraków 2017, zapoznanie ze stanem zabezpieczeń przeciwpożarowych, poziomem ochrony lokalnych zabytków architektury drewnianej oraz przedstawienie propozycji zmian w składzie osobowym Rady Programowej i wniosków z posiedzenia.
 - W dniach 20-22 września 2017 r. w Krakowie odbyło się kolejne posiedzenie Rady. *Podczas posiedzenia zapoznano ze stanem zabezpieczeń przeciwpożarowych poziomem ochrony lokalnych zabytków architektury drewnianej.* Celem posiedzenia było przedstawienie sprawozdania z ostatniego posiedzenia Rady Programowej, analiza realizacji wniosków, opracowanie założeń do Targów DZIEDZICTWO 2017, zapoznanie ze stanem zabezpieczeń przeciwpożarowych poziomem ochrony lokalnych zabytków architektury drewnianej, przedstawienie propozycji zmian w składzie osobowym Rady Programowej i wniosków z posiedzenia. W przedmiotowym przedsięwzięciu uczestniczyło 8 osób.
- b) Konferencje / Targi
- W dniach 20-22 września 2017 r. w Krakowie odbyła się międzynarodowa konferencja nt. „Ochrony dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń – wybrane aspekty ewakuacji osób i zbiorów”. Tematyka konferencji dotyczyła następujących zagadnień: ewakuacji osób i dóbr cywilnych podczas konfliktu zbrojnego w świetle międzynarodowego prawa humanitarnego, ochrony narodowego zasobu bibliotecznego, programu „Błękitnej Tarczy” – pogotowia, pomocy, doradztwa na rzecz zagrożonego dziedzictwa kultury z perspektywy światowej, europejskiej i polskiej – doświadczeń i propozycji działań, ochrony obiektów zabytkowych i ewakuacji zbiorów muzealnych, wybranych aspektów ewakuacji osób i mienia z obiektów zabytkowych, przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń z zakresu praktycznego sprawdzenia warunków organizacji ewakuacji w obiekcie zabytkowym, wykorzystania mgły wodnej do

polepszenia warunków ewakuacji i oddymiania, wybranych aspektów prawnych w zakresie bezpieczeństwa pożarowego obiektów zabytkowych. W przedmiotowym przedsięwzięciu uczestniczyło 148 osób.

- W dniach 7-9 listopada 2017 r. w Warszawie odbyły się V Targi Konserwacji i Restauracji Zabytków oraz Ochrony, Wyposażenia Archiwów, Muzeów i Bibliotek „DZIEDZICTWO” w Centrum Targowo-Kongresowym MT Polska w Warszawie. Przedmiotowe Targi w zakresie ochrony dóbr kultury na wypadek szczególnych zagrożeń. Udział w targach oraz akcja promocyjna służyły podkreśleniu istotnej roli Szefa OCK oraz PSP w ochronie zabytków oraz dziedzictwa. Tematyka referatów i prelekcji dotyczyła ochrony przeciwpożarowej obiektów zabytkowych, ewakuacji ludzi i zbiorów z obiektów zabytkowych, muzealnych, bibliotecznych, archiwalnych – zasady przygotowania i jej przeprowadzenia, zasad przygotowania i przeprowadzenia ćwiczeń pożarowych w obiektach zabytkowych, innowacyjnego systemu zarządzania bezpieczeństwem obiektów zabytkowych w zurbanizowanych centrach miast, wymagań certyfikacyjnych i dopuszczeniowych dla wyrobów budowlanych stosowanych do ochrony przeciwpożarowej, sposobów ochrony klatek schodowych na wypadek pożaru itp.

2.9.3. Organizowanie i koordynowanie ćwiczeń w zakresie obrony cywilnej

Ćwiczenia w Obronie Cywilnej stanowią formę szkolenia, w których uczestniczą przedstawiciele urzędów administracji publicznej, państwowych jednostek organizacyjnych, przedsiębiorców oraz organizacji społecznych realizujących zadania z zakresu obrony cywilnej. Celem ćwiczenia jest doskonalenie i utrzymanie umiejętności niezbędnych do kierowania i realizacji zadań obrony cywilnej. Organizowanie ćwiczeń obrony cywilnej, Szef Obrony Cywilnej Kraju normują wytyczne z dnia 23 listopada 2012 roku w sprawie organizowania ćwiczeń obrony cywilnej. Szczegółowe zestawienie ćwiczeń zrealizowanych w kraju w latach 2015-2017 przedstawia poniższa tabela:

ĆWICZENIA ORGANÓW I SIŁ RATOWNICZYCH						
Rodzaj ćwiczenia	2015		2016		2017	
	Liczba ćwiczeń	Liczba uczestników	Liczba ćwiczeń	Liczba uczestników	Liczba ćwiczeń	Liczba uczestników
Zakładowe	861	102 155	818	104 026	962	117 324
Gminne	664	114 484	488	33 405	555	39 632
Powiatowe	276	57 722	305	41 818	506	31 598
Wojewódzkie	42	6 558	62	7 670	87	10 273
Prowadzone przez inne podmioty	235	9 405	334	21 197	385	24 266
RAZEM	2 078	290 324	2007	208 116	2 495	223 093

TABELA NR 13. ĆWICZENIA ORGANÓW I SIŁ RATOWNICZYCH W LATACH 2015-2017.

Szef Obrony Cywilnej Kraju realizując postanowienia §2 pkt 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin w 2017 roku koordynował i nadzorował następujące ćwiczenia:

- a) W dniach 06-09 czerwca 2017 r. na terenie województwa zachodniopomorskiego odbyło się wojewódzkie ćwiczenie obronne z elementami zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej pod kryptonimem "GNIEWOSZ-17".

Tematem ćwiczenia było: "Planowanie i realizacja zadań obronnych na obszarze województwa zachodniopomorskiego w systemie podwyższenia gotowości obronnej państwa i wojny, koordynacja działań obronnych z przedsięwzięciami z zakresu obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego pk. Gniewosz – 17 - zgrywanie systemu obronnego województwa".

W ramach koordynowania ćwiczeń przedstawiciele KG PSP sprawdzili przygotowaną dokumentację ćwiczeń oraz nadzorowali ich przebieg. Przeprowadzono m.in. wizytę studyjną w urzędzie miasta Recz oraz uczestniczono w stawianiu szeregu zadań przez Grupę Operacyjną Urzędu Wojewódzkiego i kierowanych m.in. do urzędów 4 starostw i 9 urzędów miejskich.

Po ćwiczeniach sformułowano wnioski dot. konieczności kontynuowania działania w zakresie koordynowania wojewódzkich ćwiczeń obrony cywilnej, jako elementu szkolenia dla uczestników zaangażowanych w przedsięwzięcie oraz wsparcie merytoryczne dla organizatora. Ponadto należy dążyć do uregulowania prawem powszechnym sposobu i zakresu szkoleń dla osób odpowiedzialnych za realizowanie zadań z zakresu obrony cywilnej, w celu zapewnienia właściwego przygotowania urzędników w urzędach wszystkich szczebli administracji niezależnie od stanowiska i liczby realizowanych innych zadań.

- b) W dniach 05-06 czerwca 2017 r. na terenie województwa świętokrzyskiego odbyły się wojewódzkie ćwiczenia pod kryptonimem "WISŁA 2017".

Tematem ćwiczenia było: "Działania administracji publicznej i służb ratowniczych w sytuacjach zagrożenia powodziowego, ataku terrorystycznego na budynek szkoły, ujęcia wody i infrastrukturę energetyczną".

Podczas ćwiczenia realizowano epizody o charakterze praktycznym oraz aplikacyjnym. Epizody praktyczne dotyczyły działań służb ratowniczych i administracji publicznej w sytuacji zagrożenia powodziowego oraz zagrożenia terrorystycznego i bioterrorystycznego. W epizodach aplikacyjnych ujęto problemy związane z długotrwałym brakiem wody i energii elektrycznej.

Ćwiczenie rozpoczęto przesłaniem przez WCZK ostrzeżenia hydrometeorologicznego i prognozy fali kulminacyjnej na Wiśle do ćwiczących gmin, powiatów i służb.

Podczas trwania ćwiczeń Wojewoda podjęła decyzję o wyjazdowym posiedzeniu Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego z udziałem przedstawicieli

zagrożonych powiatów i gmin. Posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego zorganizowano z udziałem przedstawicieli zagrożonych powiatów i gmin oraz m.in.: Komendantów Wojewódzkich Policji i PSP, Kuratora Oświaty, Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, Przedstawiciela PGE Dystrybucja S.A. RE Staszów, Naczelnika Wydziału Zamiejscowego ABW, Świętokrzyskiego Zarządu Melioracji i Urządzeń Wodnych oraz władz samorządowych.

- c) W dniach 27-29 września 2017 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego odbyły się ćwiczenia wojewódzkie pod kryptonimem „KOPERNIK 2017”. Tematem ćwiczenia było: „Zgrywanie elementów systemu kierowania w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa w zakresie zabezpieczenia potrzeb Sił Zbrojnych, wojsk sojuszniczych oraz ochrony ludności”. W ćwiczeniach brali udział przedstawiciele służb Wojewody, administracji zespolonej i przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego.
- d) W dniach 23-25 października 2017 r. na terenie województwa kujawsko-pomorskiego odbyły się wojewódzkie kompleksowe ćwiczenie obronne z elementami obrony cywilnej pod kryptonimem “WISŁA-17”. Tematem ćwiczenia było: “Zgrywanie elementów systemu kierowania województwa kujawsko-pomorskiego oraz doskonalenie współdziałania między jednostkami organizacyjnymi województwa w warunkach zagrożenia państwa”.

WNIOSKI

1. Kontynuować działania zmierzające do większej korelacji ćwiczeń obrony cywilnej z ćwiczeniami zarządzania kryzysowego, obronnymi i ratowniczymi.
2. Zintensyfikować działalność szkoleniową dedykowaną dla organów kierowania na szczeblu samorządowym.
3. Dążyć do zwiększenia liczby szkoleń dla członków formacji obrony cywilnej.
4. Kontynuować szkolenia i ćwiczenia w obszarze OC zgodnie z wytycznymi Szefa OCK:
 - z dnia 23 listopada 2012 w sprawie organizowania ćwiczeń obrony cywilnej,
 - z dnia 11 stycznia 2016 r. w sprawie zasad organizacji i sposobu przeprowadzania szkoleń z zakresu obrony cywilnej.

2.10 Finansowanie zadań

W związku z tym, że Szef Obrony Cywilnej Kraju nie jest dysponentem środków budżetowych na realizację zadań obrony cywilnej w województwach, analiza wydatkowania środków budżetowych została sporządzona na podstawie danych zawartych w rocznych sprawozdaniach za 2017 rok, przekazanych do Biura do Spraw Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej przez urzędy wojewódzkie.

Wydatki budżetowe przeznaczone na realizację zadań w obszarze obrony cywilnej poniesione w latach 2015 – 2017 przedstawia poniższa tabela. Środki finansowe zostały ujęte w klasyfikacji budżetowej w rozdziale 754 14 – obrona cywilna, w rozdziale 754 21 – zarządzanie kryzysowe oraz w rozdziale 750 11 – urzędy wojewódzkie.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku na realizację zadań obrony cywilnej wykorzystano środki budżetowe w wysokości 21 431 tys. zł.

(w tys.)

Pozycje wydatków	2015	2016	2017
	(w tys. zł)		
1. WYDATKI OPERACYJNE	20150	19182	18636
Stan osobowy:	14968	13732	12392
- w tym poborowi,	6	4	0
- w tym pozostały personel wojskowy, rezerwiści,	478	451	318
- w tym personel cywilny.	14484	13277	12074
Dział operacyjno-gospodarczy:	5182	5450	6244
- w tym materiały do wykorzystania bieżącego,	448	544	431
- w tym obsługa techniczna i naprawy,	339	238	1425
- w tym zakup usług,	1039	1010	1016
- w tym dzierżawa nieruchomości,	100	86	62
- w tym pozostałe wydatki.	3256	3572	3310
2. WYPOSAŻENIE TECHNICZNE	2428	2938	2795
Wyposażenie techniczne:	2301	2864	2668
- w tym sprzęt elektroniczny i środki łączności,	706	1092	1145
- w tym środki transportowe nieopancerzone,	18	303	120
- w tym pozostałe.	1577	1469	1403
Budownictwo:	127	93	127
- w tym sprzęt elektroniczny itp.,	0	18	23
- w tym składnice, magazyny itp.,	107	55	71
- w tym schrony,	20	20	33
- w tym pozostałe wydatki.	0	0	0
OGÓŁEM	22578	22139	21431

TABELA NR 14 WYDATKI BUDŻETOWE NA OBRONĘ CYWILNĄ PONIESIONE OGÓŁEM W WOJEWÓDZTWACH (W TYS. ZŁ).

W tabeli przedstawiono dane dotyczące wydatków budżetowych województwach z realizacji poszczególnych zadań obrony cywilnej w latach 2015 – 2017. Z powyższego wynika, że w roku sprawozdawczym nastąpił znaczny spadek wydatków na obronę cywilną

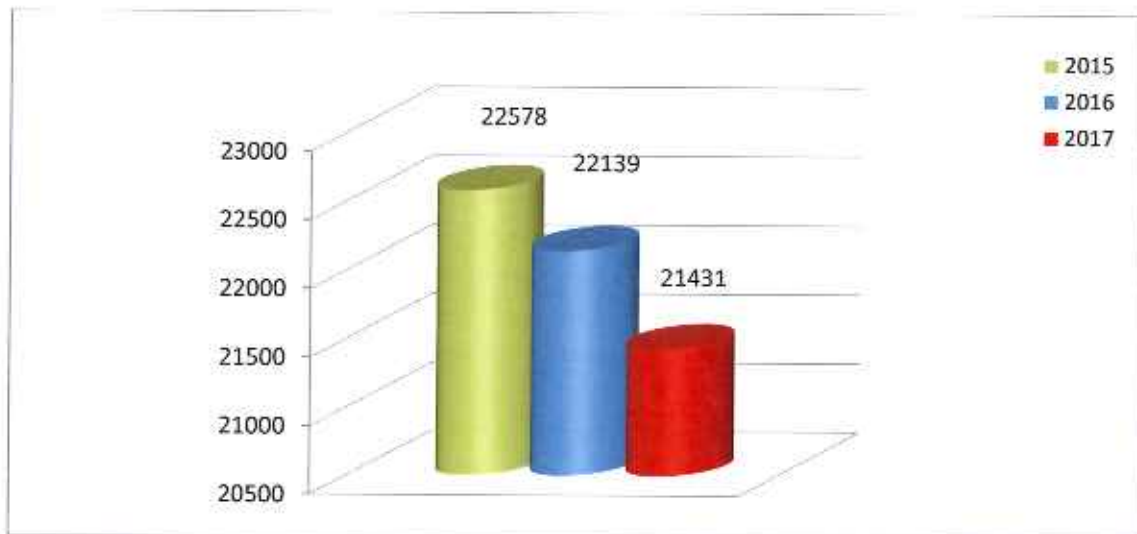

w województwach w stosunku do 2016 roku o kwotę w wysokości 708 tys. zł oraz w porównaniu do roku 2015 o kwotę w wysokości 1 147 tys. zł.

Szczegółowa analiza wydatków wykazuje, że środki budżetowe przeznaczone na obronę cywilną są coraz mniejsze, ale tylko w kilku województwach, to jednak wymagają zwiększenia nakładów. Przyznawanie zbyt małych środków na zadania obrony cywilnej skutkuje brakiem realizacji niektórych przedsięwzięć przewidzianych w roku budżetowym, ograniczeniem realizacji szkoleń i wymiany zużytego sprzętu.

Wydatki na zadania obrony cywilnej obejmują m.in.:

- utrzymanie sprzętu obrony cywilnej w pełni sprawności technicznej,
- zakup sprzętu, w tym np.: maski pełne panoramiczne wraz z pochłaniaczami, monitory skażeń radioaktywnych, radiometry, itp.,
- szkolenia, ćwiczenia i popularyzację obrony cywilnej,
- utrzymanie w pełnej gotowości operacyjnej wojewódzkich formacji obrony cywilnej,
- wynagrodzenia i delegacje pracowników zajmujących się problematyką obrony cywilnej,
- utrzymanie systemu alarmowego,
- wydatki inwestycyjne,
- zakup usług remontowych i konserwacyjnych na rzecz magazynów i infrastruktury informatycznej i teleinformatycznej.

WYKRES NR 14. WYDATKI NA ZADANIA OBRONY CYWILNEJ OGÓŁEM W LATACH 2015-2017 (W TYS. ZŁ)

Wydatki na realizację zadań obrony cywilnej w latach 2015-2017 z podziałem na poszczególne województwa prezentuje poniższa tabela i wykres.

Województwo	2015	2016	2017
	(tys. zł)		
Dolnośląskie	632	464	516
Kujawsko-pomorskie	951	844	872

Lubelskie	927	1049	1043
Lubuskie	2248	3133	956
Łódzkie	1196	1170	1160
Małopolskie	3123	3223	3134
Mazowieckie	1926	1772	2691
Opolskie	616	1209	1251
Podkarpackie	1289	1053	1182
Podlaskie	2355	879	565
Pomorskie	3026	3261	3347
Śląskie	1519	1392	1611
Świętokrzyskie	1315	1318	1667
Warmińsko-mazurskie	907	938	761
Wielkopolskie	204	208	209
Zachodniopomorskie	344	226	466

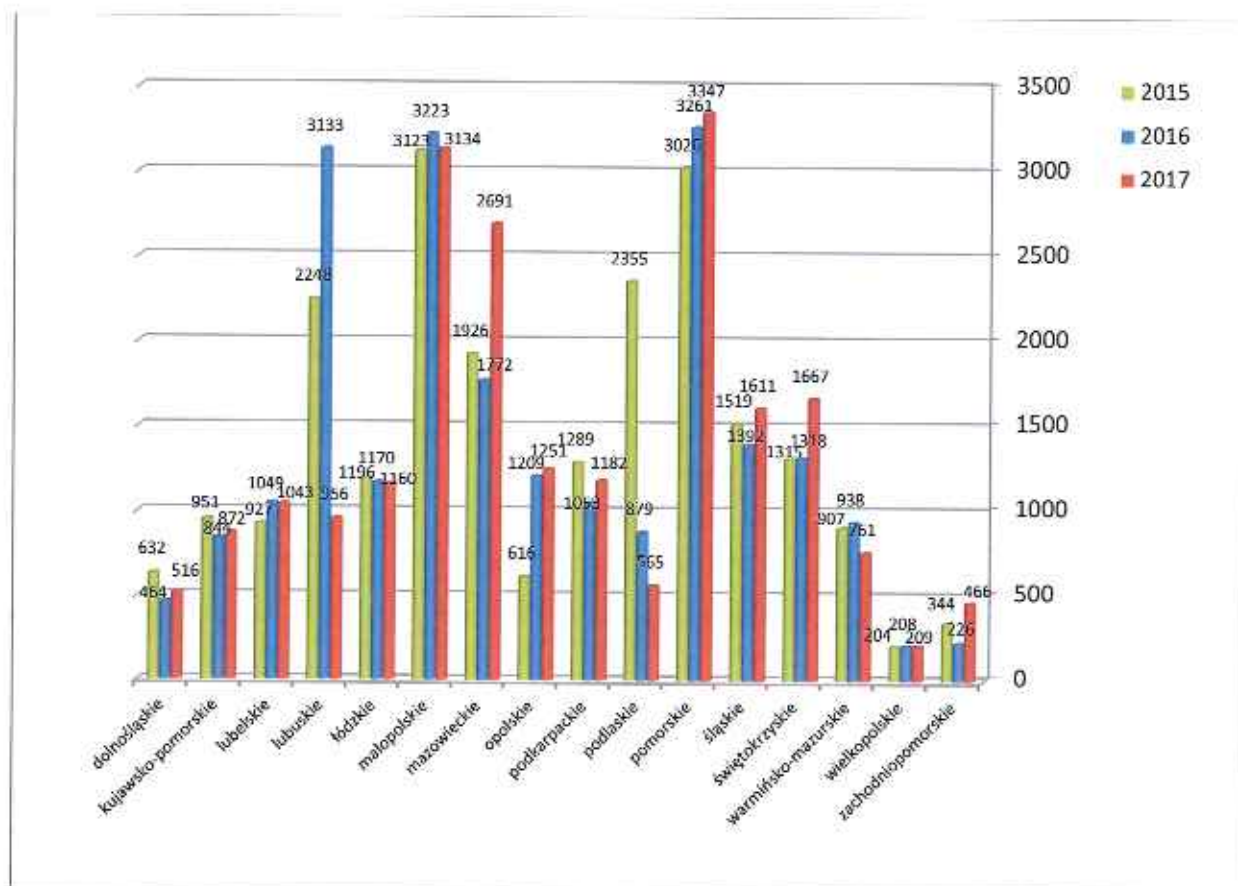
TABELA NR 15. WYDATKI NA REALIZACJĘ ZADAŃ OBRONY CYWILNEJ W LATACH 2015 - 2017 W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH (W TYS. ZŁ)

Wydatki na realizację zadań obrony cywilnej w większości województw wzrosły, bądź są na podobnym poziomie, jedynie w 6 województwach zostały obniżone. I tak, w województwie lubuskim znacznie zmniejszono nakłady finansowe o kwotę w wysokości 2 177 tys. zł w stosunku do roku 2016, a do roku 2015 o kwotę w wysokości 1 292 tys. zł oraz zasadniczo zredukowano środki budżetowe w województwie podlaskim o kwotę w wysokości 314 tys. zł w stosunku do roku 2016, a do roku 2015 o kwotę w wysokości 1 790 tys. zł.

Natomiast znaczny wzrost kosztów na realizację zadań obrony cywilnej nastąpił w województwie mazowieckim o kwotę w wysokości 919 tys. zł w stosunku do roku 2016, a do roku 2015 o kwotę w wysokości 765 tys. zł, również w województwie świętokrzyskim wydatkowanie wzrosło o kwotę w wysokości 349 tys. zł w porównaniu do roku 2016, a do roku 2015 o kwotę w wysokości 352 tys. zł oraz w województwie zachodniopomorskim zwiększono nakład o kwotę w wysokości 240 tys. w stosunku do roku 2016, a do roku 2015 o kwotę w wysokości 122 tys. zł.

Planowanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu obrony cywilnej w województwach planowane jest przez wojewodów, którzy mają bezpośredni wpływ na ich rozdział w województwie, powiatach i gminach. Istnieje więc potrzeba wypracowania mechanizmów nadzorowania sposobów wykorzystania środków finansowych na realizację zadań w tym obszarze. Sposób i poziom finansowania obszaru obrony cywilnej nie zapewnia sprawnego funkcjonowania i uniemożliwia wyposażenie formacji obrony cywilnej w niezbędny sprzęt i jego wymianę.

(w tys. zł)

WYKRES NR 15. WYDATKI NA ZADANIA OBRONY CYWILNEJ W POSZCZEGÓLNYCH WOJEWÓDZTWACH W LATACH 2015-2017 (W TYS. ZŁ)

Szef Obrony Cywilnej Kraju jako dysponent środków budżetowych przeznaczonych na realizację zadań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej, realizowanych przez Biuro do Spraw Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej w 2017 roku w ramach ogólnej kwoty w wysokości 273 876,45 zł (co stanowi 99,59% planowanych środków budżetowych) ujętej w klasyfikacji budżetowej w rozdziale 754 14 – obrona cywilna - realizował zadania z ukierunkowaniem na organizację szkoleń centralnych, konferencji, warsztatów szkoleniowych, odpraw i ćwiczeń zgodnie z „Harmonogramem szkoleń podstawowych i specjalistycznych organizowanych na szczeblu centralnym z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej na rok 2017”. Zorganizowane były m.in.: narady szkoleniowe dla Dyrektorów Wydziałów Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędów Wojewódzkich z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej, warsztaty dotyczące systemu szkolenia w obszarze obrony cywilnej, warsztaty w zakresie budowli ochronnych oraz systemu wykrywania, alarmowania i wczesnego ostrzegania, posiedzenia Rady Programowej ds. ochrony dóbr kultury przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, szkolenie z zakresu międzynarodowego prawa humanitarnego dla przedstawicieli administracji publicznej, szkolenie w zakresie planów ciągłości działania i ochrony przeciwpożarowej, ochrony ludności, obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego oraz Międzynarodowa Konferencja Ochrony Dóbr Kultury na wypadek szczególnych zagrożeń.

WNIOSKI

- 1) Szef Obrony Cywilnej Kraju zgodnie z obecnie obowiązującymi uregulowaniami prawnymi nie uczestniczy w podziale środków finansowych na realizację zadań obrony cywilnej w województwach, powiatach i gminach.
- 2) Sposób i poziom finansowania podmiotów realizujących zadania obrony cywilnej nie zapewnia sprawnego wykonywania tych zadań.

2.11 Kontrola realizacji zadań obrony cywilnej prowadzona przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju

Działając na podstawie § 4. Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 2002 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Szefa Obrony Cywilnej Kraju, szefów obrony cywilnej województw, powiatów i gmin (Dz. U. z dnia 1 lipca 2002 r.) oraz Roczno planu kontroli realizowanych przez Komendę Główną PSP w 2016 r., Szef Obrony Cywilnej Kraju, zgodnie ze swoimi kompetencjami kontrolował realizację zadań obrony cywilnej wykonywanych przez szefów obrony cywilnej województw. W ramach nadzoru przeprowadzono kontrole jak poniżej:

1/ tematy kontroli

Tematyka przeprowadzonych kontroli OC w 2017 roku:

- Zabezpieczenie rzeczowych składników majątku przed ich zniszczeniem uszkodzeniem i kradzieżą.
- Realizacja wybranych zadań z zakresu obrony cywilnej przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu.
- Przygotowanie formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych.
- Prowadzenie ewidencji gospodarki materiałowo-technicznej obrony cywilnej (sprzęt, materiały i wyposażenie obrony cywilnej województwa, powiatu, gminy).
- Przygotowanie formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych.
- Zabezpieczenie rzeczowych składników majątku przed ich zniszczeniem uszkodzeniem i kradzieżą.
- Realizacja wybranych zadań z zakresu obrony cywilnej przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu.

2/ podmioty kontrolowane

Podmiotami kontrolowanymi przez Szefa Obrony Cywilnej Kraju były niżej wymienione terenowe organy OC:

- Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Ciechanów,
- Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Mława,
- Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Przasnysz,
- Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Żuromin,
- Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Działdowo,
- Wojewoda Opolski, Szef Obrony Cywilnej Województwa,
- Wojewoda Pomorski, Szef Obrony Cywilnej Województwa,
- Wojewoda Warmińsko-Mazurski, Szef Obrony Cywilnej Województwa,
- Wojewoda Wielkopolski, Szef Obrony Cywilnej Województwa,
- Wojewoda Kujawsko-Pomorski, Szef Obrony Cywilnej Województwa,
- Wojewoda Mazowiecki, Szef Obrony Cywilnej Województwa.

TABELA NR 16. ZESTAWIENIE OCEN KONTROLI PRZEPROWADZONYCH PRZEZ SZEFA OCK W 2017 R.

Nazwa podmiotu kontrolowanego	Tematyka kontroli	Komórka kontrolowana i termin kontroli	Ocena kontroli
Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Ciechanów	„Zabezpieczenie rzeczowych składników majątku przed ich zniszczeniem uszkodzeniem i kradzieżą”.	od 12 grudnia 2016 r. do 25 stycznia 2017 r.	Pozytywna z nieprawidłowościami
Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Mława	„Zabezpieczenie rzeczowych składników majątku przed ich zniszczeniem uszkodzeniem i kradzieżą”.	od 12 grudnia 2016 r. do 25 stycznia 2017 r.	Pozytywna z nieprawidłowościami
Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Przasnysz	„Zabezpieczenie rzeczowych składników majątku przed ich zniszczeniem uszkodzeniem i kradzieżą”.	od 12 grudnia 2016 r. do 25 stycznia 2017 r.	Pozytywna z nieprawidłowościami
Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Żuromin	„Realizacja wybranych zadań z zakresu obrony cywilnej przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu”.	od 15 maja 2017 r. do 9 czerwca 2017 r.	Pozytywna z nieprawidłowościami
Starosta Powiatowy, Szef OC Powiatu Działdowo	„Realizacja wybranych zadań z zakresu obrony cywilnej przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu”.	od 28 listopada 2017 r. do 28 lutego 2018 r.	Pozytywna z nieprawidłowościami
Wojewoda Opolski, Szef Obrony Cywilnej Województwa	„Przygotowanie formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych”.	od 6 marca 2017 r. do 27 kwietnia 2017 r.	Pozytywna
Wojewoda Pomorski, Szef Obrony Cywilnej Województwa	„Przygotowanie formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych”.	od 6 lipca 2017 r. do 20 września 2017 r.	Pozytywna z uchybieniami
Wojewoda Warmińsko-Mazurski, Szef Obrony Cywilnej Województwa	„Prowadzenie ewidencji gospodarki materiałowo-technicznej obrony cywilnej (sprzęt, materiały i wyposażenie obrony cywilnej województwa, powiatu, gminy)”.	od 11 września do 30 listopada 2017r.,	Pozytywna z uchybieniami
Wojewoda Wielkopolski, Szef Obrony Cywilnej Województwa	„Przygotowanie formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych”.	W trakcie kontroli - 4 grudnia 2017 r. przewidywany termin zakończenia 8 lutego 2018 r.	X

Wojewoda Kujawsko-Pomorski, Szef Obrony Cywilnej Województwa	„Przygotowanie formacji obrony cywilnej i ratowników do prowadzenia działań ratowniczych”.	W trakcie kontroli - 28 grudnia 2017 r. przewidywany termin zakończenia 28 lutego 2018 r.	X
Wojewoda Mazowiecki, Szef Obrony Cywilnej Województwa/ informacja z kontroli powiatów z poz. 1,2,3,4.	poz. 1,2,3 „Zabezpieczenie rzeczowych składników majątku przed ich zniszczeniem uszkodzeniem i kradzieżą” i poz. 4. „Realizacja wybranych zadań z zakresu obrony cywilnej przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu”.	Poz. 1,2,3 od 12 grudnia 2016 r. do 25 stycznia 2017 r. i poz.4 od 15 maja 2017 r. do 9 czerwca 2017 r.	
Wojewoda Warmińsko-Mazurski, Szef Obrony Cywilnej Województwa/ informacja z kontroli powiatu poz.5.	„Realizacja wybranych zadań z zakresu obrony cywilnej przez Szefa Obrony Cywilnej Powiatu”.	od 28 listopada 2017 r. do 4 stycznia 2018 r.	

3 PODSUMOWANIE

Do najważniejszych informacji zawartych w ocenie przygotowań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej w Polsce za 2017 r. opracowanej na podstawie informacji przekazanych przez szefów Obrony Cywilnej województw, powiatów i gmin, należą:

- 1) W ramach działań na rzecz zwiększenia odporności administracji państwowej na skutki zagrożeń, w obszarze ochrony ludności/obrony cywilnej zasadnym jest budowa Centralnej Bazy Magazynowej, której intencją utworzenia jest zapewnienie wsparcia ludności cywilnej w warunki do przeżycia zarówno w sytuacjach kryzysowych, klęsk żywiołowych jak również podczas zagrożeń militarnych, a także stworzenie centrum logistycznego, które mogłoby być uruchamiane również podczas organizowania międzynarodowych akcji pomocy humanitarnej czy akcji pomocy ratowniczej.
- 2) Zasadne jest utworzenie Krajowego Centrum Szkolenia Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej, ponieważ umożliwi ono przygotowanie kadr posiadających oczekiwany poziom wiedzy, ujednoczenie zakresu wiedzy i jej rozwój w tym obszarze, a także sprawowanie nadzoru nad procesem szkolenia.
- 3) W ramach projektowanych działań nowelizacyjnych w zakresie obrony cywilnej należy zapewnić Szefowi Obrony Cywilnej Kraju wpływ na środki finansowe przydzielane na realizację Programów Doskonalenia Obrony Cywilnej.
- 4) Niezbędne jest podjęcie prac zmierzających do wydania przepisów prawnych określających zasady planowania punktów likwidacji skażeń, rodzajów punktów i zasad ich funkcjonowania.
- 5) Kontynuować zadania związane realizacją postanowień Uchwały Nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

- do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) w której został ujęty projekt technicznej modernizacji radiowego analogowego systemu alarmowania i powiadamiania ludności opartego o elektroniczne i elektryczne (mechaniczne) syreny alarmowe.
- 6) Uporządkowania formalno-prawnego wymaga nadawanie przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych na komendantów formacji (zgodnie z art. 143 ust. 2 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP”osoby, o których mowa w art. 142 ust.1, pkt 2, przeznacza do służby w obronie cywilnej komendant formacji OC lub kierownik jednostki organizacyjnej, o którym mowa w art. 139 ust 3, a na stanowisko komendanta formacji – pracodawca albo wójt lub burmistrz/prezydent miasta ...”. Pominięto fakt istnienia wojewódzkich, a także powiatowych formacji – powoływanych przez Wojewodę lub Starostę na bazie podmiotów) oraz ubezpieczania członków FOC podczas udziału w akcjach związanych ze stanem klęski żywiołowej.
 - 7) Powołanie przez właściwego ministra zespołu, który podejmie prace nad opracowaniem aktu prawnego oraz przepisów wykonawczych umożliwiających w sposób szczegółowy realizowanie zagadnienia dotyczącego zasad zapewnienia funkcjonowania publicznych urządzeń zaopatrzenia w wodę w warunkach „specjalnych”.
 - 8) Na dzień 31 grudnia 2017 roku wykorzystano środki budżetowe na realizację zadań obrony cywilnej w województwach w wysokości 21 431 tys. zł. W 2017 roku nastąpił znaczny spadek wydatków na obronę cywilną w województwach w stosunku do 2016 roku o kwotę w wysokości 708 tys. zł oraz w porównaniu do roku 2015 o kwotę w wysokości 1 147 tys. zł. Środki budżetowe przeznaczone na obronę cywilną są coraz mniejsze i wymagają zwiększenia nakładów w celu zapewnienia sprawnego realizowania zadań w tym obszarze.

Przedstawiona diagnoza stanu przygotowania organów i formacji obrony cywilnej oraz podmiotów jak również ludności do realizacji zadań w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny potwierdza konieczność kontynuowania prac nad nowymi uregulowaniami prawnymi w zakresie obrony cywilnej i ochrony ludności.

Szef Obrony Cywilnej Kraju jako dysponent środków budżetowych przeznaczonych na realizację zadań w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej, realizowanych przez Biuro do Spraw Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej Komendy Głównej Państwowej Straży Pożarnej w 2017 roku w ramach ogólnej kwoty w wysokości 273 876,45 zł (co stanowi 99,59% planowanych środków budżetowych) ujętej w klasyfikacji budżetowej w rozdziale 754 14 – obrona cywilna - realizował zadania z ukierunkowaniem na organizację szkoleń centralnych, konferencji, warsztatów szkoleniowych, odpraw i ćwiczeń.

Szef Obrony Cywilnej Kraju za priorytetowe uznaje wejście w życie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej, która w znacznym stopniu uporządkuje obszar obrony cywilnej oraz udoskonali funkcjonowanie obszaru ochrony ludności w Polsce.